

CUVÂNTUL EPISCOPULUI SILUAN

Fericiți veți când vă vor ocări pe voi și vă vor prigoni și vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră, minșind, din pricina Mea¹

Finalul de la *Fericirile* pe care le cântăm la fiecare Sfântă Liturghie pare să se aplice mai concret în aceste zilele atât în plan personal, cât și în plan general, ca Biserică. Cei care am trăit înainte de 1989 și am trecut pragul lui 1990, am crezut că prigoana creștinilor și a credinței a rămas în urma noastră, de domeniul trecutului, și am privit spre viitor cu speranță, aspirând la libertatea de care duceam atâta lipsă în trecut. Și abia au trecut cu puțin peste 25 de ani de atunci, și reversul medaliei „libertății” își arată hidoasele trăsături anti-creștine și anti-credință, cu o agresivitate și cu o nonșalanță ce depășesc propaganda ateistă din anii comunismului. Co-

munismul a apus, dar îi răsar vlăstarele anti-creștine, mai otrăvitoare și mai virulente decât rădăcina ce le generează...

Dumnezeu, Adevărul Cel nemincinos și liberator din robia păcatului², se descoperă tuturor celor care vor să-I urmeze și să I se asemene. De aceea, El voiește să ne eliberăm de falsele speranțe, de falsele nădejdi, de tendința de a ne sprijini pe cele omenești și lumești, mai mult decât pe cele dumnezeiești. El ne spune deschis că **fără de El nu putem face nimic**³. Și adaugă: *De n-ar zidi Domnul casa, în zadar s-ar osteni cei ce o zidesc; de n-ar păzi Domnul cetatea, în zadar s-ar osteni cel ce*

1. Mt. 5, 11.

2. *Veți cunoaște adevărul, iar adevărul vă va face liberi* (In. 8, 32).

3. Cf. In. 15, 5.

o păzește⁴. Aceasta este perspectiva pe care El, Părintele Cel din ceruri, ne-o deschide spre **fericirea** cea adevărată, perspectivă ce presupune crescândă încredere în El și nu în propriile noastre „forțe”, împreună-lucrare cu El, mai degrabă decât „planuri” și colaborări ome-nești ce Îl scot sau Îl pierd pe El din ecuație.

Tatăl nostru cel din ceruri nu voiește mai puțin fericirea fiilor Săi decât orice alt tată (sau mamă) de pe pământ. Diferența constă, însă, în aceea că El ne propune calea cea sigură și nemincinoasă spre fericire, spre deosebire de „căile” pe care ni le propune lumea aceasta și care duc, mai devreme sau mai târziu, la o înrobire nefericitoare ce, la rândul ei, duce, în cele din urmă, la disperare și moarte. De altfel, la o privire atentă și cu încredere în Dumnezeu, contrastul dintre calea propusă de El pentru dobândirea

fericirii și „căile” propuse de *lumea aceasta* este tot mai accentuat, tot mai vizibil. Eșecul „fericirii” propuse de om este tot mai evident. De aceea, *duhul lumii*, ce „pierde fața” înaintea lui Dumnezeu și a celor ce Îi urmează, nu rămâne fără „reacțiune”.

*Lumea întreagă zace sub puterea celui viclean*⁵, ne descoperă Sfântul Ioan Evanghelistul în prima sa epistolă, iar *cel viclean* nu renunță în mod „pașnic” la *puterea* sa asupra lumii și la privilegiul de a-l avea ca *rob* pe tot omul. De aceea, momelile și *cursele vrăjmașului* sunt la tot pasul, încercând să-l momească pe om și să și-l „afilieze”, dacă e cu puțință, încă din pântecetele maicii sale sau cel puțin de la grădiniță. Pentru aceea, ne spune Sfântul Apostol Pavel, *luați toate armele (literal, din greacă: tot arsenalul, panoplia) lui Dumnezeu, ca să puteți sta împotriva în*

4. Ps. 126, 1.

5. 1 In. 5, 19.

ziua cea rea (vicleană), și, toate biruindu-le, să rămâneți în picioare. Stați, deci, tari, având mijlocul vostru încins cu **adevărul** și îmbrăcându-vă cu platoșa **dreptății**, și încălțați picioarele voastre, gata fiind pentru Evanghelia **păcii**. În toate luați pavăza **credinței**, cu care veți putea stinge toate săgețile cele arzătoare ale vicleanului. Luați coiful mântuirii și sabia Duhului care este **cuvântul lui Dumnezeu**⁶.

Agresivitatea și nerușinarea cu care tatăl minciunii⁷ își proclamă „adevărurile”, pe toate căile, și își prezintă „produsele”, pe de o parte, și asiduitatea cu care el lovește în tot ce este mai sfânt, calomniind fără scrupule și batjocorind fără argumente pe cei care reprezintă reperatele și călăuzele lui Dumnezeu printre oameni, pe de altă parte, arată nu atât că „sfârșitul” este aproape, ci că *Lumina luminează în întuneric*⁸ și întunericul, în fața ei, se risipește, dar nu fără să caute să lovească sau să înghită pe cine mai poate, cu o ultimă zvâcnire. Dar *Lumina* aduce la vedere urâtenia și mizeria pe care, până la venirea ei, întunericul le ascundea. De aceea, nu trebuie să ne speriem că ies la iveală lucruri tot mai urâte, nemaiauzite și nemaivăzute. Ci să observăm că, în același timp, se trăiesc și se întâmplă multe lucruri frumoase, multe suflete liberându-se de orbirea „fericirii” celei minciinoase și punând început nou și bun unei vieți întemeiate pe principiile fericirii celei adevărate și veșnice, vestite de Hristos Domnul.

Calea cea ducătoare la fericirea propusă de Domnul Hristos, să nu uităm, este *strâm-*

*tă*⁹ și cu anevoie de străbătut. El ne spune deschis: *În lume necazuri veți avea, dar îndrăzniți, Eu am biruit lumea*¹⁰. Iar celor care voiesc să-I urmeze le spune limpede: *Dacă voiește cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea în fiecare zi și să-Mi urmeze Mie*¹¹. Așadar, fericirea de a urma lui Hristos este pe măsura „strâmtorii” căii pe care El merge și a „poverii” crucii pe care o avem de purtat, dar merită pe deplin osteneala. Căci Însuși Domnul ne încurajează, zicând: *Căci jugul Meu e bun, și povara Mea este ușoară*¹². Iar Sfântul Apostol Pavel adaugă: *socotesc că pătimirile vremii de acum nu sunt vrednice de slava care ni se va descoperi*¹³. Prin urmare, nu trebuie să ne alarmăm atunci când viața noastră ne rezervă momente mai apăsătoare și mai grele. Căci Însuși Cel Care a pătit pentru noi și pentru a noastră mântuire ne încredințează, zicând: *Prin răbdarea voastră veți mântui sufletele voastre*¹⁴, *căci cel ce va răbda până în sfârșit, acela se va mântui*¹⁵. *Iar când vor începe să fie acestea, prindeți curaj și ridicați capetele voastre, pentru că răscumpărarea voastră se apropie*¹⁶. *Bucurați-vă, în ziua aceea, și vă veseliți, că, iată, plata voastră multă este în cer*¹⁷.

† *Episcopul Siluan al Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei*

9. Cf. Mt. 7, 14.

10. In. 16, 33.

11. Lc. 9, 23.

12. Mt. 11, 30.

13. Rom. 8, 18.

14. Mt. 21, 19.

15. Mt. 10, 22.

16. Idem, 21, 28.

17. Lc. 6, 23.

6. Efes. 6, 13-17.

7. Cf. In. 8, 44.

8. Cf. In. 1, 5.

TÂLCUIREA EVANGHELIEI DE MIERCURI ÎN SĂPTĂMÂNA A DOUĂZECEA DUPĂ POGORÂREA SFÂNTULUI DUH

(LUCA 6, 46-49; 7,1)

„Zis-a Domnul: pentru ce-Mi ziceți Doamne, Doamne, dacă nu faceți ce vă spun Eu? Vă voi arăta cui este asemenea cel care vine la Mine și aude cuvintele Mele și le îndeplinește. Acela este asemenea omului care, când și-a zidit casa, a săpat, a adâncit și i-a pus temelie pe piatră; venind apele mari și puhoiul, izbind în casa aceea, nu a putut s-o clinească, fiindcă era temeinic clădită pe piatră. Iar cel ce aude dar nu îndeplinește, este asemenea omului care și-a zidit casa pe pământ fără temelie și, izbind în ea puhoiul, îndată s-a surpat, și a fost surparea casei aceleia mare. Și, sfârșind toate cuvintele Sale în auzul poporului, a intrat în Capernaum.”

In Evanghelia după Luca, **Predica de pe Munte** este rostită „*in loc șes*” (Luca 6, 17), spre deosebire de Evanghelia după Matei, unde ni se spune că „*Isus S-a suit în munte*”, de unde și numele acestei cuvântări care cuprinde esența învățaturii evanghelice. Unii cercetători ai Evangheliei sunt de părere că se vorbește despre două circumstanțe diferite în care Domnul expune învățătura Sa, ceea ce nu este exclus, și în mod sigur, ținând cont de cuvintele din încheierea Evangheliei după Ioan, astfel de „predici de pe munte” au fost nenumărate în activitatea de sfântă pedagogie a Domnului, în Galileea și întregul Israel. Oricâte ar fi fost aceste predici ale Domnului, pe munte, pe mare, la înmulțirea pâinilor sau în

templu, mai lungi ca și conținut, ca în Evanghelia după Matei (cap. 5-7), mai scurte, ca în Evanghelia după Luca (cap 6, 17-49), sau foarte scurte, ca în Evanghelia după Marcu (cap 1, 14-15), cuvântul este mereu același. Mulți Îl urmau și Îl urmăreau ca să audă cuvântul, în mare nedumerire, pentru că se alternează în învățătura Lui o logică accesibilă gândirii umane cu o logică foarte dificil de acceptat de către omul a cărui fire El a venit să o schimbe și să o vindece prin **învățătura** care enunță posibilitatea vindecării și prin **jertfa** ce întărește și dă valoare acestei învățături.

Deși se dovedește de cele mai multe ori greu de împlinit, este ușor de acceptat logica îndemnului pe care Domnul îl dă celor ce-L ascultă, atunci când zice: „*Fiți*

milostivi, precum și Tatăl vostru este milostiv. Nu judecați și nu veți fi judecați, nu osândiți și nu veți fi osândiți, iertați și veți fi iertați. Dați și vi se va da" (Luca 6, 36-38). Este ușor, de asemenea, a accepta întrebarea retorică a Domnului: „*Poate orb pe orb să călăuzească? Nu vor cădea amândoi în groapă?*” (Luca 6, 39) Este ușor iarăși de acceptat logica din afirmația: „*Nu este pom bun care să facă roade rele și, iarăși, nici pom rău care să facă roade bune*” (Luca 6, 43). Sau când zice: „*Omul bun din vistieria cea bună a inimii sale scoate cele bune, pe când omul rău, din vistieria cea rea a inimii lui scoate cele rele*” (Luca 6, 45). Cât de greu este însă a accepta logica nouă propusă de Mântuitorul când zice: „*Fericiți voi cei săraci..., fericiți voi care flămânziți..., fericiți veți fi când oamenii vă vor urî pe voi și vă vor izgoni dintre ei, și vă vor batjocori, și vor lepăda numele voastre...*” (Luca 6, 20-22), și apoi continuă adresându-se altei categorii de ascultători, care, după criteriile logicii omenești, sunt stăpâni ai fericirii și le zice: „*Vai, vouă, bogaților..., vai vouă celor ce sunteți sătui acum..., vai vouă ce astăzi râdeți... vai vouă când toți oamenii vă vor vorbi de bine...,*” după care, răsturnarea logicii omenești culminează când zice: „*Iubiți pe vrăjmașii voștri, faceți bine celor ce vă urăsc pe voi, binecuvântați pe cei ce vă blestemă, rugați-vă pentru cei ce vă fac necazuri, celui ce te lovește peste obraz, întoarce-i și pe celălalt, pe cel ce-ți ia haina, nu-l împiedica să-ți ia și cămașa, oricui îți cere, dă-i, și de la cel ce ia lucrurile tale, nu cere înapoi...*” (Luca 6, 24-30).

Expunând deci, această sumă a învățăturii Evangheliei, Domnul Hristos cunoaște gândul și neputința iudeilor care Îl ascultau, de a înțelege și mai ales de a aplica în viața personală această învățătură atât de nouă și atât de bizară pentru ei. De aceea îi ceartă pentru păcatul cel mai aspru criticat de Hristos în Evanghelie: fățarnicia. În buna manieră iudaică, a chema pe cineva „Adonai”, adică „Domn”, înseamnă a-l recunoaște pe acesta ca stăpân, iar pe sine a se recunoaște ca rob al lui. Raportul dintre rob și stăpân consfințește o supunere nemijlocită a robului față de stăpânul ale cărui cuvinte au valoare de lege. Nu se cepe abaterea robului de la cuvântul stăpânului, iar o eventuală abatere era considerată nu doar un act de lipsită politețe, ci avea valoare de revoltă și trădare. De aceea, ipocrizia iudeilor, demascată de Învățătorul în public, este o acuză gravă și rușinoasă: „*De ce Mă chemați Doamne, Doamne și nu faceți ce vă spun?*” Cu alte cuvinte, credința, sau, mai bine zis, credințioșia adevărată nu poate fi superficială sau parțială. În Evanghelia lui Hristos nu poți să crezi numai în acele părți care îți sunt comode sau se potrivește cu logica personală. Evanghelia o accepți în integritatea ei sau te lepezi de ea; o a treia posibilitate nu există.

Omul care e credincios cu adevărat Domnului și Evangheliei Sale, se face împreună creator cu Dumnezeu, pentru că este un om profund în gândire și în exigențele de viață. De aceea, Domnul, în pilda celui care a zidit casa, în cazul celui ce face o construcție durabilă, zice: „a

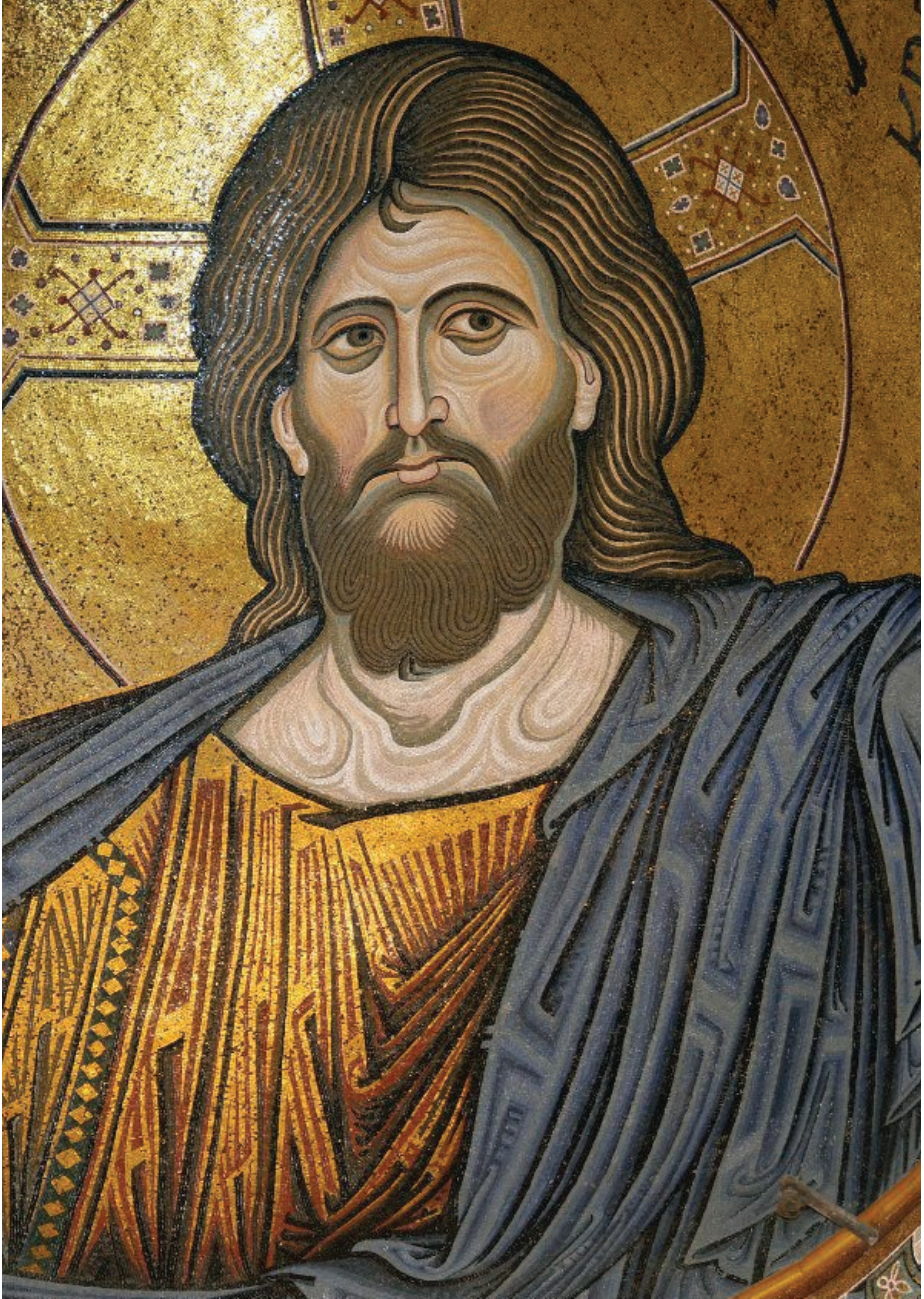
săpat, a adâncit, și a pus temelia pe piatră”. Motivul adâncului și al pietrei sunt repetate în Evanghelia în dialogurile Mantuitorului cu Petru, în circumstanțe simbolice în ce privește întemeierea și durabilitatea Bisericii în lumea aceasta și în veșnicie, ca Împărăție nebiruită. Astfel, când Domnul îl pregătește pe Petru de pescuirea omenirii cu mreața Evangheliei, spre Corabia izbăvirii din valurile păcatului, îl trimite cu dumnezeiască pedagogie, zicându-i: „*mână la adânc*” (Luca 5, 4). În altă circumstanță, același Petru, prin lucrarea Duhului Sfânt, mărturisește cu tărie și convingere că Iisus este „*Hristosul, Fiul lui Dumnezeu celui viu*” (Matei 16, 16). O astfel de mărturisire, Domnul o asociază cu piatra, pentru că zice: „*Pe*

această piatră voi zidi Biserica Mea și porțile iadului nu o vor birui” (Matei 16, 18).

Așadar, casa despre care Domnul vorbește în mod alegoric în Evanghelia de azi este Biserica Sa, care se zidește în inima omului cu credință tare ca piatra, fundamentată pe mărturisirea mucenicească a Apostolilor, și se face sălaș al Duhului Sfânt.

În ultimul plan al pericopei evanghelice apare cel ce rămâne superficial sau nepăsător la cuvântul Domnului și zidește „*pe pământ*”, numai pentru lumea aceasta, care va pieri iar lucrul lui se va împrăștia, pentru că „*cine nu adună cu Mine risipește*” (Matei 12, 30), zice Domnul.

Preot Liviu Baciu

De ce...?

De ce trebuie să-l iubim pe aproapele?

Mântuitorul Hristos ne spune că în porunca iubirii lui Dumnezeu și în cea a iubirii aproapelui sunt cuprinse toată Legea și Prorocii. În primul rând, pentru că în relația cu aproapele ne arătăm iubirea pe care o avem în general pentru altcineva decât pentru noi înșine. De aceea, Hristos ne indică tocmai acest reper pentru iubirea aproapelui: să îl iubim așa cum ne iubim pe noi înșine. Așadar, nu putem pretinde că putem iubi pe Dumnezeu, pe care nu Îl vedem, dacă nu suntem în stare să îl iubim pe cel care ne este *aproape*, pe omul de lângă noi. Cel de lângă noi este în fapt un alt eu, cineva asemenea mie, deci o altă ipostază a propriei mele existențe. Iubind pe aproapele, nu facem altceva decât să ne iubim pe noi înșine în celălalt, iar noi înșine suntem chipul lui Dumnezeu. Prin urmare, iubind pe aproapele, Îl iubim pe Dumnezeu din celălalt și din noi, pentru că viața noastră, a tuturor, este izvorâtă din suflarea lui Dumnezeu, chip al Lui, înfăptuit spre asemănarea cu El. Iubind pe aproapele, devenim asemenea lui Dumnezeu, care este iubire și care iubește fără a se uita la fața omului (pacătoasă ori nepacătoasă). Iubind pe aproapele, ne spun Sfinții Părinți, devenim noi înșine dumnezei după har.

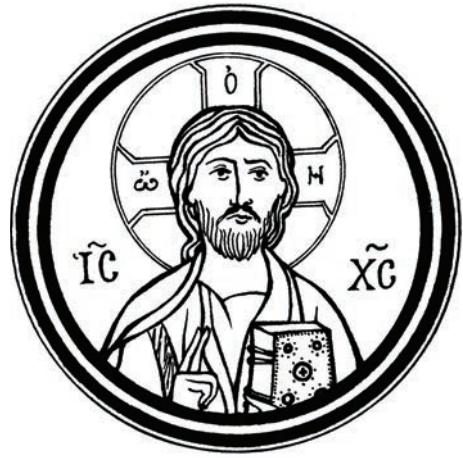
De ce să citim Sfânta Scriptură?

Sfântul Ioan Gură de Aur spune despre Sfânta Scriptură că este asemenea unei scrisori care este scrisă între două persoane care sunt în neînțelegere. De aceea, în multe rânduri oamenii certați încercă să se împace pe alte căi, ocolind astfel o confruntare directă care poate nu ar avea urmările dorite. Omul, păcătuiind, nu mai poate vorbi direct cu Dumnezeu. Astfel, Scriptura este scrisoarea lui Dumnezeu pentru fiecare dintre noi, pentru a ne aduce din nou pe calea dialogului direct, posibil în chip tainic în rugăciu-

nile personale și în rugăciunile de obște, adică prin slujbele din Biserică. Răspunsul nostru îl scriem prin faptele din viața noastră, astfel încât se spune că Viețile Sfinților sunt în ele însele Evanghelia trăită. În glasul slujitorului sfințit care citește Sfânta Evanghelie în cadrul Sfintei Liturghii, trecutul devine prezent liturgic și, prin primirea Sfintei Împărtășanii, cuvântul Evangheliei devine în noi actualizarea eshatonului, a vieții veacului ce va să vină la sfârșitul veacurilor. Hristos ne spune că Sfinții nu vor mai merge la judecată, pentru că viața lor a devenit Evanghelia pentru alții, deci învățătură după care vor fi judecați ceilalți oameni care nu au urmat învățaturii lui Dumnezeu. Așadar, citind Scriptura, începem dialogul cu Dumnezeu, pe care îl continuăm mai apoi prin rugăciune și pe care îl consemnăm prin faptele din viața noastră.

De ce trebuie să plinim jertfa noastră cu iubire?

Cu toții suntem conștienți că jertfa este necesară. Fie că este vorba despre lucruri pe care le vrem în această viață pentru noi sau pentru cei dragi ai noștri, fie că este vorba despre lucruri pe care vrem să le dobândim pentru viața noastră launtrică și pentru viața veșnică, știm că trebuie să ne jertfim într-un fel sau altul. Hristos Însuși S-a jertfit pentru mântuirea noastră a

tuturor, dar măreția acestui act nu stă doar în înfăptuirea jertfei, ci deopotrivă în motivația ei, și anume din iubire pentru noi. Hristos însuși ne spune să iubim pe Dumnezeu și pe aproapele nostru, adică să facem faptele noastre din iubire, să facem din viața noastră un prilej de a iubi. Mergând mai departe, Sfântul Apostol Pavel spune că orice jertfă am face, dacă am da tot ce avem și chiar dacă am da trupul nostru ca jertfă, dacă nu facem aceste lucruri cu iubire, nu ne sunt de nici un folos. Jertfa primește prin iubire sens și finalitate și transcende viețile celor care se jertfesc și a celor pentru care se jertfesc, mergând până la Cel Care este în Sine Iubire, pentru că El este Cel Care ne-a iubit mai întâi. Noi existăm pentru că El ne-a creat din iubire și putem trăi veșnic pentru că El S-a jertfit pentru noi din iubire. Prin urmare, orice jertfă făcută din iubire cuprinde în sine principiul existenței întregii lumi și contribuie negreșit la desăvârșirea ei.

CUVÂNT FILOCĂLIC

AVVA IOAN COLOV

Ascultare și iubire

Avva Ioan Colov s-a născut prin 339, iar prin 356-357 devine ucenic al unui bătrân la Sketis. Înainte de acestea este „probat” în ale voinței, lăsat fiind șapte zile la poarta mănăstirii, unde îngerii lui Dumnezeu pun pe capul lui șapte cununi, după numărul zilelor de răbdare petrecute fără mâncare și lipsit de somn. Bătrânul, văzând ascultarea acestuia și încoronarea lui de către îngeri, l-a primit în mănăstire. Începutul intrării sale în mănăstire prin proba biruită nu a rămas singura din viața cuviosului, fapt pentru care redăm mai jos o minunată lucrarea a ascultării:

„Se povestea despre avva Ioan Colov că a mers la un Bătrân tebait, la Schit, și a stat în pustie. Bătrânul a luat un lemn uscat și l-a plantat. Apoi i-a zis: În fiecare zi să-l uzi cu o cană de apă până când face

rod. Și apa era departe de el, încât trebuia să plece seara și să se întoarcă dimineața. După trei ani lemnul a dat lăstari și a făcut rod. Și luând Bătrânul rodul acela l-a dus în biserică, zicând fraților: Luați și mâncați rodul ascultării!”

Puțin naiv, luând ad-literam negrija îngerilor față de hrană și slujirea continuă a lui Dumnezeu, merge în pustie și după o săptămâna revine la ușa chiliei fratelui său făcând metanie și cerând iertare, descoperind că a fi ca și îngerii nu este chiar așa de simplu. Începe astfel conștientizarea adevăratei lucrări de slujire a lui Dumnezeu prin smerenie, despre care va spune mai târziu că este poarta cerului.

În înțelepciunea dobândită în urma luptelor și a experiențelor trăite, își manifestă nemăsurata iubire față de aproapele, de

care „sunt atârinate toate poruncile lui Hristos”. Temelia unui lucru bun în viziunea avvei Ioan este aproapele, „pe care trebuie să-l câștig și să-i fiu de folos mai întâi”. Aceasta o manifestă în recâștigarea sufletului unei tinere căzute în cursele vrăjmașului. Tânăra cu care s-a întâlnit avva Ioan era o orfană care și-a folosit casa părintească spre primirea părinților de la Schit și spre găzduirea străinilor. A făcut acesta multă vreme, dar odată cu cheltuirea bunurilor și aflându-se în lipsuri s-au alipit de dânsa „oameni fără căpătâi ce au întors-o de la ținta cea bună, a început să trăiască urât și a ajuns până la desfrânare.”

Părinții de la Schit auzind de viețuirea ei s-au umplut de durere și i-au spus avvei Ioan despre aceasta. „Ea, când putea, a arătat multă dragoste față de noi. Iar acum și noi vrem să-i arătăm dragoste și să o ajutăm. Ostenește-te deci către ea și după înțelepciunea pe care ți-a dat-o Dumnezeu, rânduiește cele legate de ea.”

„Și venind avva Ioan, a șezut aproape de dânsa. Și căutând în fața ei, i-a zis: *pentru ce ai defăimat pe Iisus, de ai venit la aceasta?* Iar ea auzind, a înghețat cu totul; și plecând în jos capul său, avva Ioan a început a plânge foarte. Și a zis ea lui: *avvo, ce plângi?* Iar după ce a căutat, iarăși s-a aplecat în jos plângând și i-a zis ei: *văd că satana joacă în fața ta și nu voi plânge?* Iar ea auzind, i-a zis lui: *este pocăință, avvo? El îi zice ei: este.*”

Astfel s-a câștigat un suflet aparent pierdut, datorită rugăciunii stăruitoare, dragostei nemărginite, a ascultării necondiționate și a pocăinței sincere.

Vedem așadar, fraților, ce este *durerea inimii pentru un semen de al nostru, ce semnifică plânsul făcător de minuni pentru un frate sau o soră căzut în păcat*. Mănați de o adâncă durere și neliniște care izvorăsc dintr-o iubire curată și adevărată, să ne facem ascultători și împlinitori ai cuvântului Scripturii de a-l iubi pe aproapele nostru ca pe noi înșine (Mt 22, 39). Și aceasta iubire să fie „o neliniște” continuă față de orice suflet.

„Sfinții seamănă cu o livadă de pomi care dau roade diferite, dar sunt udați de un singur izvor. Unul lucrează într-un fel, altul într-alt fel, dar un singur duh lucrează în toți.”

Ascultarea și iubirea nu e față de om, ci față de Omul lui Dumnezeu, și astfel ele aduc rod. Nu se îndeplinesc pentru scopuri trecătoare, ci se fac fără scop. Există totuși un scop, și acela este de a fi învăluiți de lumina care luminează în întuneric și întunericul nu a cuprins-o (In 1, 5).

Preot Lucian Podar

„CEL CE CAUTĂ SPRE PĂMÂNT ȘI-L FACE PE EL DE SE CUTREMURĂ...”

Etimologii și sensuri

Constatăm de ceva timp încoace că mișcările tectonice se înmulțesc în multe părți ale lumii; în teorie, ele s-ar include în categoria evenimentelor *naturale* care ar putea fi cumva anticipate. Așadar, ar fi vorba de un fenomen al naturii asupra căruia omul are sau nu vreo influență? Care ar trebui să fie atitudinea omului religios în fața cutremurelor¹?

Paginile Ambelor Testamente cuprind câteva referințe la anumite cutremure. În Primul Testament, rădăcina *r'š* se găsește de 30 de ori și redă două înțelesuri majore: descrierea bătăliilor și a zgomotelor produse de ele (Ier. 8, 16; Iez. 26, 10, 15) și participarea naturii la teofaniile divine; la revelarea Decalogului „Muntele Sinai fumega tot, că Se pogorâse Dumnezeu pe el în foc; și se ridica de pe el fum, ca fumul dintr-un cuptor, și tot muntele se cu-

tremura puternic.” (Ieș. 19, 18; a se vedea și 3 Reg. 19, 11-12). Un caz aparte este dat de textele care trimit la o cercetare divină asupra unui ținut sau cetăți: „Vai ție Ariele, Ariele, cetate în care a trăit David!, ... *Domnul Savaot te va cerceta cu tunet, cutremur și zgomot mare, uragan și vijelie și flăcări de foc mistuitoare!*” (Is. 29, 1, 6). În sensul folosirii termenului în zilele noastre, profetii Amos (Am 1, 1) și Zaharia se referă la un eveniment major din vremea regelui Ozia²: „Și veți alerga cum ați alergat de frica cutremurului, în vremea domniei lui Ozia, regele lui Iuda. Atunci va veni Domnul Dumnezeu meu

1. Etimologic, cuvântul provine de la latinescul *contremo*, -ere, *tremui* însemnând a începe să tremure, a se cutremura, a se teme; în limba italiană „terremoto” provine de la *terrae motus*, vrând să desemneze mișcările telurice, patronate în antichitate de zeița romană *Terra*, (*Tellus*).

2. A domnit 52 de ani în Regatul lui Iuda, cu aproximație din anul 791 î.Hr., și a fost al X-lea împărat; a fost un păzitor al poruncilor divine, numai că, din cauza mândriei, a intrat în templu ca să ardă tămâie pe altarul tămâierii, lucru nepermis decât preoților; deși preotul Azaria împreună cu alți 80 slujitori l-a muștrat, totuși el nu a renunțat, fapt pentru care în timpul sacrilegiului a fost lovit cu lepră, așa murind (2 Paralip. 26). Iosif Flavius scrie că acel cutremur a avut loc deodată cu intervenția divină (*Antichități Iudaice* 9.225); *Dicționar Biblic*, Editura Cartea Creștină, Oradea, 1995, 954-955.

și toți sfinții împreună cu El. În vremea aceea nu va mai fi lumină, ci frig și ger” (Zah. 14, 5-6). Substantivul *ra’as* se găsește de 17 ori³.

În Noul Testament⁴, de asemenea, există câteva locuri în care semnele cosmice prezente la moartea și învierea Domnului vorbesc despre o reverberație în natură a celei mai mari minuni din univers: „Și iată, catapeteasma templului s-a sfâșiat în două de sus până jos, și pământul s-a cutremurat și pietrele s-au despicat”, „Iar suteașul și cei ce împreună cu el păzeau pe Iisus, văzând cutremurul și cele întâmplute, s-au înfricoșat foarte tare zicând: Cu adevărat, Fiul lui Dumnezeu era Acesta!” (Mt. 27, 51, 54)⁵; duminică dimineața „Iată s-a făcut cutremur mare, că îngerul Domnului, coborând din cer

3. Texte care redau o idee similară se găsesc în: 3 Reg. 19, 11-12; Ps. 17, 9; 45, 5; 59, 2; 98, 1. Fiind prezente și în timpul filosofilor clasici greci, cutremurele au fost explicate în mod diferit: Aristotel credea că ele erau cauzate de curenții de aer; uneori se mai presupunea că erau determinate de mișcările apelor subterane. G. Johannes Botterweck, Helmer Ringgren, *Grande Lessico dell’Antico Testamento*, Edizione italiana a cura di Pier Giorgio Borbone, Volume VIII, Piadeia, 539-544.
4. Sfântul Evanghelist Matei arată un mare interes față de „cutremure” și utilizează verbul *seio* de trei ori, iar substantivul *seismós* de două ori; pentru mai multe detalii a se vedea Gerhard Kittel, Gerhard Friedrich, *Grande Lessico del Nuovo Testamento*, Edizione Italiana a cura di F. Montagnini, G. Scarpat, O. Soffritti, Vol. XII, Brescia, pp. 5-12.
5. Lucrarea apocrifă *Evanghelia lui Petru* povestește și de cutremurul care s-a petrecut „când cuiele au fost scoase din mâinile Domnului și le puseră pe pământ. Și tot pământul s-a cutremurat și a fost o mare frică”.

și venind, a prăvălit piatra și ședea deasupra ei” (Mt. 28, 2)⁶.

Sfântul Luca preia ideea teofaniei însoțite de cutremur din Vechiul Testament și scrie în Faptele Apostolilor că „pe când (Petru și Ioan) se rugau astfel, s-a cutremurat locul în care erau adunați, și s-au umplut toți de Duhul Sfânt și grăiau cu îndrăzneală cuvântul lui Dumnezeu” (4, 31). Într-un astfel de mod, în Biblie, s-a conturat o idee majoră legată de cutremur: acesta este o manifestare a lui Dumnezeu; numai că, uneori, ea are un caracter pozitiv, cum este și în Fap. Ap. 16, 26⁷, iar alteori are un caracter negativ. Lucru de care ne vom ocupa în continuare.

Sfârșitul lumii va fi precedat de „cutremure mari și, pe alocurea, foamete și ciură și spaimă și semne mari din cer” (Lc. 21, 11); cataclismele de care vorbește

6. Cutremurul de la moartea Domnului ar avea ca și precedent fenomene naturale similare prezente la moartea divinităților păgâne; sau ar mai avea o paralelă în mânia divinităților chtonice, în special a lui *Poseidon* (*Neptun* în panteonul roman). Prin învierea multor morți se marchează începutul epocii mesianice a lui Hristos și faptul că Ierusalimul este locul providențial al învierii „poporului lui Dumnezeu”; același cutremur indică și biruința lui Hristos asupra morții și a diavolului, căci iadul a fost constrâns „să elibereze pe cei ținuți legați din veac” (Canonul Învierii din Săptămâna Luminată). *Ibidem*, pp. 14, 15.
7. „Și deodată s-a făcut cutremur mare, încât s-au zguduit temeliele temniței și îndată s-au deschis toate ușile și legăturile tuturor s-au dezlegat”. Așadar, prin cutremur se face prezentă intervenția divină ca un rod al rugăciunii.

Scriptura ne determină să ne întrebăm: la originea cutremurelor este Dumnezeu?; sau avem în vedere structura limitată și natura dinamică a universului?; am putea susține că exploatarea sa irațională ar duce la o reacție de acest fel? Un prim răspuns la ultima întrebare ar fi pozitiv, căci și în cazul altor intemperii (inundațiile, seceta, alunecările de teren), se întrevede o subjugare a naturii de către omul căzut, iar aceasta, în loc să-și asculte regele, coroana creației, i se împotrivesc.

- Totuși, ne vine greu să pricepem cum ar influența moralitatea omenirii activitatea plăcilor tectonice⁸; iar iubirea deplină cu care Hristos se revelează în Legea Harului poate fi o atenționare ca să nu vedem (cel puțin) în dezlănțuirea unui cutremur manifestarea mâniei divine. Exemplul orbului din naștere care „nu a păcătuit nici el, nici părinții lui” (Ioan 9,3) ne trimite la o lucrare divină pe care, cel puțin la început, n-o înțelegem. Dacă Dumnezeu este Iubire, de ce ar îngădui astfel de nenorociri cu pagube materiale și pierderi de vieți? Credem că nu ar trebui să căutăm într-o lege fizică o acțiune justițiară divină, deci, să nu amestecăm legile naturii cu legile morale ale omenirii, dar în același timp să nu uităm că Biblia și sf. Tradiție îndeamnă stăruitor ca, mai ales, la astfel de cataclisme noi să lucrăm cât mai serios pocăința, care înseamnă schimbarea din rău în bine, de la Rău la Bine. Metanoia creștinului, și prin extensie a omului în
8. Aceasta ar fi aproape singura reacție geo-chimică telurică nedeterminată de acțiunile omului.

general, deși nu are nimic în comun cu originea seismelor, totuși, Îl poate face milostiv pe Dumnezeu în a micșora intensitatea acestora, sau în a păzi de moarte pe oameni⁹.

CE NE SPUNE UNA DIN EVANGHELIILE CUTREMURULUI?

Una dintre evangheliile pe care Biserica le-a rânduit să se citească la o astfel de calamitate se găsește la Luca 13; în ea se amintește de două fapte petrecute real, nu cu mult timp în urmă: „Și erau de față în acel timp unii care-I vesteau despre galileienii al căror sânge Pilat l-a amestecat cu jertfele lor. Și El, răspunzând, le-a zis: Credeți, oare, că acești galileieni au fost ei mai păcătoși decât toți galileienii, fiindcă au suferit acestea? Nu! Zic vouă: dar dacă nu vă veți pocăi, toți veți pieri la fel” (Lc. 13, 2-3). În cazul de sus se naște o intervenție sângeroasă a lui Pilat,

9. *Canonul Cutremurului* rânduit de Biserică să se citească la astfel de cataclisme și la prăznuirea Sfântului Mare Mucenic Dimitrie, face referire la greșelile oamenilor pentru care pământul, ca și creație divină, este pedepsit: „Pământul fără limbă strigă suspinând: pentru ce cu multe rele mă întinați voi, oamenii? Că Stăpânul, cruțându-vă pe voi, tot pe mine mă biciuiește. Luați simțire și prin pocăință faceți pe Dumnezeu Milostiv”. „Iată noi toți am greșit și cu frică, pământul, cel ce nimic n-a greșit, groaznic se chinuiește. Că, certându-ne pe noi, Iubitorule de oameni, pe acesta tot îl clătin, ca să luăm simțire și să ne îngrijim de mântuirea noastră”.

deci a unui om, iar mai departe se are în vedere prăbușirea unui turn, cădere care nu presupune implicit lucrarea omului, ci o altă cauză, între care, ar fi putut fi un cutremur.

„Sau acei optsprezece inși peste care s-a surpat turnul din Siloam și i-a ucis, gândiți, oare că ei au fost mai păcătoși decât toți oamenii care locuiau în Ierusalim? Nu! Zic vouă: dar de nu vă veți pocăi, toți veți pieri la fel” (Lc. 13, 4).

Motivul pentru care unii galileieni au fost uciși de Pilat erau intrinseci învățaturii iudaice, și anume ei spuneau „că nici unuia din oameni, nici măcar cu gura să nu sufere cineva a i se spune *Domn*, nici pentru vreo cinste și dragoste prietenească, și nici însuși împăratului (Cezarului); „Încă mai învățau (acești galileieni) cum că nu se cuvine a aduce alte jertfe afară de cele rânduite de Moise, pentru aceasta și opreau jertfele care se săvârșeau pentru Cezarul și pentru neamul romanilor”¹⁰. Așadar, galileienilor cu pricina li ce ceruse încălcarea credinței prin fapte grele, pe care le întâlnim și în rechizitoriul Sfinților Mucenici ai Bisericii.

Exemplul celălalt era atunci și rămâne în continuare și o metonimie, căci „turnul” închipuia toată cetatea, iar „cei optsprezece” prefigurau întregul neam. Sf. Teofilact al Bulgariei tâlcuiește spunând că cei neatinși de necaz să nu cumva să se

10. Sfântul Teofilact, Arhiepiscopul Bulgariei, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Luca*, Editura Sophia, Editura Cartea Ortodoxă, București, 2007, 186.

creadă niște drepti, „ci, dimpotrivă, mai vârtos să ne învățăm cum că pentru aceasta se muncesc (zdrobesc) aceia, ca noi să ne facem mai buni”¹¹.

Așadar, la ambele relatări Mântuitorul avertizează că nenorocirile unora nu absolvă deloc pe ceilalți neafecțați, ci dimpotrivă, *fiecare în parte și întreaga comunitate este invitată la pocăință*¹²; Domnul nu folosește altă exprimare decât același îndemn cu care și-a început activitatea¹³, numai că acum nu mai este o opțiune de viață pentru auditorul său, ci este o atenționare intransigentă, care în versetele 3 și 6 a fost exprimată identic morfologic: „Credeti / Gânditi că ... *ei au fost mai păcătoși* decât toți ... ? Nu! Zic vouă: *dar de nu vă veți pocăi*, toți veți pieri la fel”¹⁴. Acest fapt care s-a petrecut la câteva luni bune de la începutul propovăduirii sf. Ioan Botezătorul și a Mântuitorului, arăta că unii, (dacă nu toți), încă nu dăduseră toată importanța pildelor și învățăturilor Domnului. Și atenționarea nu a întârziat, ceea ce înseamnă că orice om, indiferent de timpul și spațiul în care trăiește, devine un destinatar al acestor cuvinte.

11. *Ibidem*, 187.

12. *La Bibbia TOB*, Nuova Tradizione CEI, Editrice Elledici, Torino, 2009.

13. „Pocățiți-vă că s-a apropiat Împărăția cerurilor” (Mat. 4, 17).

14. De altfel, tuturor neamurilor pământului li se cere o conduită morală conformă, măcar, cu legea naturală, dacă nu cu Evanghelia.

NOI, CEI DE AZI, CE ATITUDINE SĂ AVEM?

Deci, printr-o astfel de încercare, Dumnezeu continuă să se facă prezent omului contemporan, pe de o parte ca și *Creator* (căci modifică relieful și modelează conștiința), iar pe de altă parte ca *Proniator* (întrucât un cataclism nu se extinde la scară mondială, ci rămâne cumva izolat, și pagubele sunt minore), *Mântuitor* (pe unii îi izbăvește), și *Judecător* (iar pe alții îi cheamă la *darea de seamă*). Asupra caracterului moral îndeamnă și *Canonul cutremurului*, căci seismul ar trebui să îndrepte simțămintele omului dinăuntru spre Dumnezeu: „Și tu, inimă, clatină-te acum, văzând amenințarea lui Dumnezeu stându-ți asupra și te roagă: cruță pe poporul Tău, Stăpâne Doamne și potolește mânia Ta, Îndurate”. Într-o altă cântare se subliniază și *necesitatea faptelor bune* ca și mijloc de îndepărtare a mâniei divine: „Poruncești să se cutremure temeliiile pământului, ca noi smeriții să încetăm a ne clătina din starea cea mai bună a virtuților și să ne întărim cu frica Ta, Cuvinte”.

Imperiul Bizantin în istoria sa a fost încercat de câteva cutremure majore, care au zguduit întreaga societate și i-au făcut pe oameni să implore mila lui Dumnezeu; între acestea amintim: cutremurul de la sfârșitul împărăției lui Teodosie cel Mic (401-450), care a durat 3 luni de zile; cutremurele din 526 (imperator fiind Iustin I cel Mare (518-527) și din vremea sfântului Justinian din 15 august 553, 14 ianuarie 557 și 7 mai 557; seismul din 25 octombrie 986 în timpul împărăției lui Vasile al II-lea Bulgaroctonul (976-1025); apoi cutremurele din 1161, 1201, 1346, 1354. Conform unora, între anii 500 și 1890, zona Constantinopolului a suportat aproximativ 548 de seisme, dintre care 70 foarte puternice. Bineînțeles că aceste mișcări ale pământului au dus la o stare de pocăință profundă din partea oamenilor, iar unele zile sfinte în timpul cărora au avut loc i-au determinat să fie atenți în păstrarea integrității Sfintei Tradiții¹⁵.

Așadar, pocăința creștinului împletită cu fapta cea bună sunt două lucrări care se află tot timpul la dispoziția noastră și prin care noi ne îngrădim cu milostivirea lui Dumnezeu de „cutremurul cel năprasnic al pământului”.

Pr. Cristian Prilipeanu

15. Cutremurul din vremea împăratului Leon Isaurul a fost interpretat ca și o avertizare divină împotriva necinstirii icoanelor de către acesta, iar data la care s-a produs, 26 octombrie, i-au determinat pe iconografi să-l considere pe sf. Dimitrie ca și un izbăvitor de seisme. În Apusul creștin, Sf. Emidio din Ascoli (Treviso, 273, - Ascoli Piceno, 5 august 303 sau 309, este considerat protectorul de cutremure.

INTRAREA MICĂ

sau

VOHODUL MIC

DIN CADRUL DUMNEZEIEȘTII LITURGHII

Intrarea Mică (de la grecescul εἰσοδος) sau Vohodul Mic are loc după primele trei antifoane din Sfânta Liturghie și constă în purtarea Evangheliei în procesiune de către diaconi și preoți, din altar către naosul bisericii și apoi iarăși în altar, intrând prin ușile împărătești. Aceasta este o continuare a unei practici liturgice vechi, ce consta în aducerea Evangheliei în procesiune de la skevofylakion (locul în care se păstrau Evanghelia, cărțile de slujbă și sfintele vase și unde se săvârșea Proskomidia până în secolele XI-XII) către ușa bisericii, de unde preoții împreună cu credincioșii intrau înăuntrul locașului pentru a începe Dumnezeiasca Liturghie¹, aceștia din urmă fiind binecuvântați prin cuvintele „*Binecuvântată este intrarea sfinților Tăi, Doamne, totdeauna, acum și pururi și în vecii vecilor. Amin...*”²

Când este liturghie arhierescă, Intrarea Mică corespunde și intrării episcopului în altar. De la începutul liturghiei și până la al treilea antifon, episcopul se roagă dimpreună cu poporul dreptcredincios, stând în mijlocul bisericii (sub Hristos Pantocrator) iar la Vohodul Mic, diaconii și preoții, ieșind cu Evanghelia în procesiune spre mijlocul bisericii, vin în jurul episcopului. Acesta rostește în taină Rugăciunea Intrării și binecuvintează Intrarea, după care sărută Sfânta Evanghelia (pe care o poartă primul între diaconi) și intră în altar, după ce diaconul zice din fața ușilor împărătești: „*Înțelepciune,*

1. O altă ipoteză ar fi aceea că Intrarea Mică este o reminiscență istorică a momentului în care Evanghelia era adusă în procesiune din Sfântul Altar către amvon, acest lucru fiind atestat și de faptul că pericopa evanghelică citită ulterior este introdusă de fapt de aceleași cuvinte pe care diaconul le spune la intrare: „*Înțelepciune, drepti!*” (vezi Konstantin Nikolakopoulos, *Imnografia ortodoxă la început și astăzi-Dicționar de termeni liturgici și imnologici*, trad. Diac. Aalexandru Ioniță, Editura Basilica, București, 2015, p.123).
2. Din păcate, în prezent binecuvântarea nu mai vizează pe credincioși, ci intrarea slujitorilor în Sfântul Altar.

drepti!" În acest moment strana sau oborul preoților începe a cânta troparul „*Veniți să ne închinăm...*” (numit isodicon³) și *Mântuiește-ne pre noi...*

Despre înțelesul duhovnicesc al acestui rit ne lămuresc unele texte din comentariile liturgice bizantine:

Sfântul Patriarh Gherman al Constantinopolului (+ 733) spune că „**intrarea Evangheliei** [eisodos tou euangeliiu] **arată venirea** [parousian] **și intrarea Fiului lui Dumnezeu în lumea aceasta**, precum spune Apostolul: „*Atunci când El – adică Dumnezeu Tatăl – Îl aduce pe Întâi-Născutul Său în lume zice: «Și să i se închine toți îngerii Lui»*” [Evr 1, 6], prin veșmântul său arhieru arătând veșmântul roșu și sângeriu al lui Hristos, pe care Dumnezeu Cel imaterial l-a purtat ca pe o purpură vopsită din preacuratul sânge al Născătoarei de Dumnezeu și Fecioarei. După care Păstorul cel bun, Care a luat oaia rătăcită pe umerii Lui [cf Lc 15, 5], este înfășat în scutece și pus nu în ieslea necuvântătoarelor [cf. Lc 2, 13], ci pe masa cuvântătoare a unor oameni cuvântători, oștirile îngerești Îl cântă zicând: „*Slavă în cele mai înalte lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire*” [Lc 2, 14] și: „*Tot pământul să I se închine*” [Ps 65, 4]. Iar noi toți, supunându-ne lui, spunem: „*Veniți să ne închinăm și să cădem*” [cf. Ps 94, 6]! *Mântuiește-ne, Fiul lui Dumnezeu! și pro-*

3. La praznicile împărătești, isodiconul este un vers dintr-un psalm însoțit de un text care se schimbă de la o sărbătoare la alta. Spre exemplu, la Cincizecime, după stih se cântă: „*Mântuiește-ne pe noi, Mângâietorule Bune...*”.

clamăm venirea/prezența [parousia] *care ni s-a arătat în harul lui Iisus Hristos*”⁴

Episcopul Nicolae al Andidei (sec. XI) este de părere că „**intrarea arhieruului sugerează arătarea și descoperirea lui Hristos și Dumnezeuul nostru la Iordan**, plecând, pe cât mi se pare, și de la faptul că se numesc „*râuri*” [potamoi] marmorele strânse și negre așezate în pardoseala Marii Biserici [a Sfintei Sofii] în ordine și despărțite unele de altele de intervale măsurate. Căci până la Intrare, chiar dacă [Acesta] era arhieru, încă nu era arătat și cunoscut astfel tuturor, măcar că stătea în mijloc și săvârșea cele mai presus de fire și extraordinare. Dar, văzându-l pe arhieru intrând, iereul care a luat „*vremea*” (preotul care a luat binecuvântare pentru a începe liturghia) și înainte de Intrarea arhieruului stătea în mijlocul jertfelnicului, așa cum lucra Înainte-Mergătorul botezul pocăinței, se mută din acel loc, zicând în tăcere numai acel cuvânt pe care l-a spus și Ioan: „*Acesta trebuie să crească, iar eu să mă micșorez*” [In 3, 30]; de aceea cedează arhieruului celebrarea celor mai mari.

Iar ceea ce se cântă acum de psalți: „*Veniți să ne veselim de Domnul*” [Ps 94, 1], arată cuvintele apostolilor pe care aceștia le-au grăit despre Hristos după botezul Său. Înainte de a fi fost chemați, unii dintre ei ziceau: „*Veniți!* L-am găsit pe Cel

4. Sfântul Gherman Arhiepiscopul Constantinopolului, *Relatare și viziune mistică despre biserică. Explicare a bisericii și dumnezeieștii Liturghii*, în lucrarea *De la Dionisie Areopagitul la Simeon al Tesalonicului- Integrala comentariilor liturgice bizantine* a diac. Ioan I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu, 2011, p. 264.

dorit”, alții: „Vino și vezi” [In 1, 38], iar alții „au venit și au văzut unde stă și au rămas la El în ziua aceea” [In 1, 39]; acestea și altele câte le vorbeau între ei ucenicii pe vremea botezului [lui Iisus] înainte de chemarea lor generală. Iar acel „Să întâmpinăm fața Lui întru mărturisire” [Ps 94, 2] arată aceasta: Pentru că Acesta Care S-a arătat acum e Dumnezeu mai înainte de veci și Creator al cerului, al pământului și al mării, dar acum S-a făcut și om ca noi, având toate cele proprii firii omenești afară de păcat [cf. Evr 4, 15], dar va veni iarăși în vremile din urmă cu aceeași față și aceeași ipostază să judece viii și morții, nu tot cu un asemenea trup, dar nici netrupesc, ci cu un trup mai deiform prin rațiunile pe care El Însuși le știe (Grigorie Teologul, Cuvântarea a 40-a la Sfântul Botez), de aceea „veniți să I ne închinăm”, crezând ca unui Dumnezeu, „și să cădem înaintea Lui” [Ps 94, 6] pentru cele ce am păcătuit...⁵.

Preot Daniel Stîngă

5. Episcopul Nicolae al Andidei, *Considere-rație preliminară rezumativă cu privire la simbolurile și tainele ce se fac în dumnezeiasca Liturghie* în lucrarea *De la Dionisie Areopagitul la Simeon al Tesaloniceului – Integrala comentariilor liturgice bizantine* a diac. Ioan I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu, 2011, p. 296.

SFÂNTUL MERCURIE ȘI COPILUL CARE A VRUT SĂ DEVINĂ SOLDAT

Minunat este Dumnezeu întru sfinții Lui, Dumnezeul lui Israel.

(PSALMUL 67)

Mari sunt minunile sfinților care lucrează în ziua de azi. În fiecare duminică la biserică mai descopăr câte o minune în privirile celor care află credința pentru prima dată și acest lucru, vă spun cu sinceritate, îți dă putere să mergi înainte. Minunea credinței ne încarcă duhovnicește mai ales atunci când vedem roade vrednice de laudă în inimile celor care pășesc pragul mănăstirii.

Așa s-a întâmplat ca, într-o duminică să cunosc un băiețuș care a venit pentru prima dată la noi la biserică, fiind adus de mămica sa, care a lucrat duhovnicește și inspirată de Dumnezeu. Mai târziu am aflat că mămica i-a propus copilului să o însoțească la sfânta biserică, însă știind că, copilul care deja se apropia de vârsta de 7 ani, nu voia nicidecum să audă de biserică, a lucrat foarte înțelept și i-a zis așa:

Dacă vii cu mine la biserică, îți promit că îți cumpăr orice icoană vrei tu.

Chiar orice icoana îmi place mie? A zis copilul;

Da, orice icoană, tu o alegi și o cumpărăm, așa cum îți place ție; a răspuns mămica;

Zis și făcut, mama și copilul au pornit la biserică, iar eu i-am întâlnit doar la sfârșitul slujbei, când îmi luam rămas bun de la câțiva credincioși în fața bisericii. La acel moment, copilul s-a apropiat de mine foarte curajos și se vedea cum îi sclipeau ochii, avea ceva important să-mi spună:

Părinte, mama m-a adus la biserică, și mi-a promis că îmi cumpără orice icoană vreau eu!

Foarte bine, mă bucur, și ai ales icoana?

Da !, haideți să vă arăt icoana, că vreau să vă întreb ceva, e foarte important!

Bine, dragul meu, hai să mergem să vedem icoana.

Ajunși la pangarul bisericii, băiatul curajos îmi arată cu degetul icoana sfântului Mercurie cu arc, și, cu în zâmbet până la urechi îmi spune:

E super frumoasă această icoană, pe asta o vreau! Dar vă rog frumos părinte, nu o aveți în varianta cu pistol și fără arc, că azi nu se mai folosește arcul !

Trebuie să vă mărturisesc că nu am putut să mă abțin să nu zâmbesc și eu cu poftă. Dar mi-a venit gândul să-i zic ceva de Sfântul Mercurie:

Dragul meu, nu știu dacă avem icoana asta și cu pistol, dar hai să te întreb ceva? Tu știi de ce Sfântul Mercurie e reprezentat cu arc?

Cred că era soldat părinte! și eu tot vreau să fiu soldat! a zis foarte entuziasmat băiatul și a început să sară în sus de bucurie;

Dă Doamne! de ar fi toți soldați ai lui Hristos ca și Sfântul Mercurie, mare lucru ar fi. Hai să mergem în biserică să-ți povestesc cine a fost Sfântul Mercurie și a cui soldat a fost cu adevărat;

Haideți, haideți, vreau să aflu, vreau să aflu... povestiți-mi...

În fața bisericii mai erau câțiva copii, care au auzit discuția noastră și au început să zică și ei entuziasmați:

Și noi vrem să ne povestiți despre Sfântul Mercurie, venim și noi, venim și noi!

Copii au intrat în biserică, ne-am așezat pe o băncuță și am început povestea noastră, poveste care a dat roade și m-a schimbat și pe mine. Atunci am înțeles cine îi aduce cu adevărat pe oameni la biserică.

Așa s-a întâmplat minunea din acea zi, minunea prin care Sfântul Mare Mucenic Mercurie a pescuit un suflet curat și nevinovat și l-a adus la biserică. Astăzi eroul nostru vine regulat la slujbe, participă la ora de cateheză, se spovedește, se împărtășește, iar între timp l-a convins și pe tatăl său, că la biserică chiar se merită să vie.

Din această întâmplare am învățat și eu multe, am învățat că sfinții sunt vii și lucrează mereu în mijlocul nostru, lucrează și ne privesc cu drag din icoane, din acele ferestre care ne duc la cer. Noi le privim, dar ele ne privesc mai mult, noi ne rugăm, ele însă ne cuprind cu dragoste și har, noi nădăjduim și credem că sfinții ne vor ajuta, ei însă sunt cei care fac minuni!

Sfinte Mare Mucenice Mercurie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

**Arhimandrit Atanasie,
Mănăstirea Adormirea Maicii Domnului,
Roma**

RELAȚIA DINTRE TEOLOGIA ORTODOXĂ și ȘTIINȚĂ

Există un conflict între Teologie și știință?

Întrebarea nu este deloc nouă. În ceea ce ne privește, trăim într-o epocă așa-zis postmodernă, unde totul este pus sub semnul întrebării. Este evident că există apărători ai unui răspuns pozitiv sau negativ, că există o tradiție chiar a dezbaterii în sine, că rădăcinile acestei dispute se pot găsi încă din Grecia Antică, atunci când filozofii înșiși Îl căutau pe Dumnezeu sub o formă sau alta, cu mult înainte de nașterea științelor pozitive.

Literatura actuală asupra acestui subiect abundă. În general, există opinii asupra raportului dintre Teologie și știință. Dar care Teologie? Cele mai multe dintre ele, apărute în Occident, fac referire evidentă la Teologia Occidentală, în care, într-un fel sau altul, este cuprinsă și teologia Bisericii Ortodoxe, în măsura în care ea se identifică cu creștinismul timpuriu și până la Fericitul Augustin sau, mai departe, până la Marea Schismă. De aici încolo, se merge treptat spre pozitivism, într-o direcție în care filosofia ia încet-încet locul teologiei și conduce mai departe spre nașterea concepției că știința va fi/este religia viitorului. Literatura ortodoxă în ceea ce privește tema articolului de față a cunoscut o oarecare înflorire abia în ultimii ani, iar autorii români în acest domeniu au contribuții notabile. În tot cazul, în Teologia ortodoxă, „antiteza și conflictul între credință (sau Teologie) și știință nu este ceva de la sine înțeles. Este o pseudo-problemă, deoarece Ortodoxia în expresia și realizarea sa autentică este în același timp o știință, dar cu un subiect cognitiv diferit.”¹

În Apus polemica teologie-știință a dus chiar la scrierea unei *Istории a războiului dintre știință și teologie în Creștinătate* (1896). Autorul, A. D. White, argumentează că

1 http://www.oodegr.com/english/epistimi/orthodox_faith_natural_sciences.htm

creștinătatea s-a opus în general progresului științific în favoarea teologiei dogmatice. Teza lui White a avut un răsunet atât de puternic în gândirea americană, încât, odată cu intrarea în sec. XX, ea a dus la recunoașterea rolului principal pe care știința îl joacă în societatea modernă. Ulterior, a avut o influență enormă în mediul academic. Într-o bună parte a secolului trecut, a fost concepția care a dominat interpretarea istorică a relației dintre știință și religie, ducând la o afirmare triumfalistă a științei pe fondul unei desconsiderări progresive a religiei. S-a considerat de atunci că știința va progresa continuu, pe fondul unei ostilități cres-

cânde față de creștinătate. Știința se bazează pe fapte – se spunea –, religia, în mod inferior, pe credință.

Între știință și religie au existat rapo-rturi mai mult sau mai puțin apropiate. În unele cazuri, chiar s-au armonizat una cu cealaltă.² Mai mult, David C. Lindberg consideră că „nu a existat un război între știință și Biserică. Istoria științei și creștinătății în Evul Mediu nu este o istorie a desființării reciproce, nici una a sprijinului și încurajării. Aflăm

2. *The history of science and religion in the western tradition: an encyclopedia*/ Gary B. Ferngren, general editor, GARLAND PUBLISHING, INC., NEW YORK & LONDON 2000, p. xii.

în schimb o interacțiune înfățișând întreaga varietate și complexitate cu care suntem obișnuiți în alte domenii ale strădaniei omenești: conflict, compromis, înțelegere, neînțelegere, adaptare, dialog, alienare, realizarea unei cauze comune și urmarea unor căi diferite.”³

În fapt, ceea ce părintele G. Metallinos afirmă mai sus legat de inexistența unui conflict teologie-știință (și împreună cu el și alți teologi ortodocși, precum mitropolitul Ierotheos Vlahos⁴), se regăsește și la teologul reformat Karl Barth, care afirmă că știința și religia au obiecte diferite de interes. Religia și teologia se concentrează pe propria revelație a lui Dumnezeu prin Hristos; știința studiază lumea naturală. Știința și religia folosesc metode diferite de a obține cunoașterea: cercetătorii pot cunoaște lumea exterioară prin investigare rațională și empirică. Din cauza păcatului strămoșesc, omul nu Îl poate cunoaște pe Dumnezeu din mărturia vizibilă a creației, adică „din fapte” (Rom 1:20), cum spune Sf. Ap. Pavel. În schimb, cunoașterea umană a lui Dumnezeu este cu puțință doar dacă Dumnezeu se revelează El însuși în mod direct omului într-un mod mistic sau a-rațional.⁵

După filosofii S. Kierkegaard și M. Buber, cunoștința științifică este impersonală și obiectivă, în timp ce cunoștința

religioasă este personală și subiectivă. Știința se ocupă cu lucrurile materiale și funcțiunile lor, făcând astfel posibilă cunoașterea obiectivă, cel puțin ca un ideal. Religia însă implică o relație personală cu obiectul cunoscut (Dumnezeu) și un răspuns personal sau moral adresat Lui. De aceea, subiectivitatea radicală caracterizează strădania religioasă.⁶

Dar părintele Metallinos merge mai departe. El numește teologia ortodoxă „o știință”, având un subiect cognitiv și implementând o metodă științifică. În tradiția ortodoxă, după sf. Grigorie Palama, există două feluri de cunoaștere sau înțelepciune. În dialogul dintre Sf. Grigorie și Varlaam, sunt clarificate granițele dintre Teologia ortodoxă și știință.

Varlaam, călugărul calabrez, reprezenta teologia scolastică medievală. El afirma că adevărul, fie el uman sau dumnezeiesc, este unul și singular. Era de acord că dumnezeieștile cuvinte și înțelepciunea cuprinsă urmăresc același țel precum filosofia, care provine din lecții lumești și ajută la descoperirea adevărului.⁷ În „tratatul său despre științe”, Varlaam scrie: „Cum e cu sănătatea, așa e și cu filosofia. Acea se dă de (cătore) Dumnezeu și se dobândește prin știință; dar nu e altul felul sănătății date de Dumnezeu și altul cel obținut prin medicină, ci același. Așa e și cu înțelepciunea. Profeților și apostolilor

3. *Ibidem*, p. 266.

4. Vezi <http://alopsis.gr/afieroma/af-orthodox-theology-and-science-the-rev-metropolitan-of-nafpaktos-and-st-vlassios-hierotheos/>

5. *The history...*, p. 18.

6. *Ibidem*.

7. Cf. <http://alopsis.gr/afieroma/af-orthodox-theology-and-science-the-rev-metropolitan-of-nafpaktos-and-st-vlassios-hierotheos/>

le-o dă Dumnezeu direct, iar nouă ne-o dau Scripturile celor inspirați de Dumnezeu și științele, prin care iarăși căutând înțelepciunea o aflăm.” Palama aprobă, precizând însă că înțelepciunea din științele profane față de cea dată direct de Dumnezeu e ca lumina candelii față de soare. „Căci în toate e același adevăr fie că e dat apostolilor de Dumnezeu direct de la început, fie că îl aflăm noi prin studiu”, mai scrie Varlaam. Pentru Sfântul Grigorie, însă, înțelepciunea din științe e steapă, căci n-a renăscut nici un suflet, în timp ce aceea de la Dumnezeu a renăscut milioane.⁸

Sf. Grigorie nu este împotriva înțelepciunii lumești care caută să cunoască lucrurile, dar arată că această cunoștință nu poate fi comparată cu aceea care rezultă din purificarea inimii și iluminarea minții omenești. El scrie: „oricum, folosirea filosofiei lumești pentru cunoașterea lucrurilor nu este întru totul neavenită, în anumite circumstanțe ea ar putea fi adevărată; dar aceasta nu este cunoașterea lucrurilor și înțelepciunea pe care Dumnezeu le-a dat profeților și apostolilor. Acesta este Duhul Sfânt. Aceea că egiptenii și caldeenii și grecii sunt părtași ai Duhului Sfânt noi nicio dată n-am auzit până astăzi”. Ceea ce înseamnă că folosirea înțelepciunii lumești spre a obține cunoașterea lucrurilor nu este întru totul permisă.⁹

Această diferență de viziune dintre Sf. Grigorie Palama și Varlaam este în realitate diferența dintre teologia scolastică a Occidentului și teologia ortodoxă a Orientului. Putem observa că Varlaam folosește aceeași metodă atât pentru lucrurile create, cât și pentru Dumnezeu Cel necreat. Aceasta înseamnă că s-a încercat cunoașterea lui Dumnezeu cu aceeași metodă cu care s-a cercetat creația și fenomenele naturii, adică prin rațiune. Iluminarea Duhului Sfânt are o simplă acțiune de asistare a rațiunii umane în înțelegerea conceptelor și obiectelor. De partea cealaltă, teologia ortodoxă, așa cum este exprimată de toți Sfinții Părinți, inclusiv Sf. Grigorie Palama, folosește o metodologie dublă pentru Dumnezeu și creație: pe de o parte, folosește rațiunea pentru a cerceta creația, natura lucrurilor, spre a studia fenomenele naturii; pe de altă parte, cu mintea purificată și iluminată, ea dobândește cunoașterea lui Dumnezeu. De aceea, metoda Părinților folosită pentru cunoașterea lui Dumnezeu este experiența.¹⁰

Pr. Octavian Schintee

8. Cf. pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, *Viața și învățătura Sfântului Grigorie Palama*, ed. a 2-a, Ed. Scripta, București, 1993, p. 27.

9. Cf. <http://alopsis.gr/afieroma/af-orthodox-theology-and-science-the-rev-metropolitan-of-nafpaktos-and-st-vlassios-hierotheos/>

10. *Ibidem*.

ARHIEREUL EMILIAN ANTAL TÂRGOVIȘTEANUL UN DESTIN FRÂNT (II)

MISIUNEA DIN TRANSILVANIA, ÎNTRE EXTAZ ȘI AGONIE

La 15 august 1941 a fost înființată Misiunea Ortodoxă Română din Transnistria, ca o structură eclezială, care să funcționeze pe lângă Guvernământul Transnistriei, sub dublă oblăduire, administrativă, a Comandamentului de Căpetenie al Armatei Române, și spirituală, a Patriarhiei Române. Inițial, ca și conducător spiritual al acestei Misiuni, a fost ales Episcopul-locotenent de Argeș, Emilian Antal, episcopul primind bucuros această numire, dar bucuria lui nu a fost de lungă durată, dată fiind numirea în acest post a unei alte personalități a timpului, profesorul universitar arhimandrit Iuliu Scriban, recomandat mareșalului Ion Antonescu de către generalul Ciupercă.

Cronicarul bisericesc Dudu Velicu nota în jurnalul său că arhiepiscopul Emilian Antal, nepotul fostului Patriarh Miron Cristea, a fost însărcinat cu conducerea Misiunii din Transnistria și a întocmit chiar și un program pe care l-a prezentat lui Mihai Antonescu, vicepreședintele Consiliului de Miniștri, care l-a primit satisfăcut. Arhiepiscopul avea pregătiți nu mai puțin de 40 de preoți misionari, cei mai buni din Eparhie, care erau gata să pornească în această misiune de reevangelizare a teritoriilor transnistrene „dezbisericite” de către „puterea sovietelor”.

Planul episcopului Emilian nu mai poate fi pus în aplicare, deoarece la conducerea noii Misiuni va pleca arhimandritul Iuliu Scriban, personalitate susținută de către mareșalul Ion Antonescu, dar și omul patriarhului Nicodim, în același timp. Ministrul Cultelor, generalul Rosetti, i-a mărturisit arhiepiscopului că așa a hotărât guvernul, la sugestia Patriarhului și el (Scriban) pleacă. Cu toate acestea, arhiepiscopul Emilian Antal nu rămâne supărat, eșecul numirii sale ca episcop în Transnistria nefăcându-l să-și schimbe disponibilitatea arătată inițial. Astfel, în ianuarie 1942, în vederea susținerii Misiunii ortodoxe în acest teritoriu, a trimis

600 de calendare bisericești însoțite de o scrisoare către guvernatorul Alexianu, prin care cerea să fie împărțite (în mod gratuit) credincioșilor din Transnistria.

LOCOTENENT DE MITROPOLIT LA SUCEAVA

Păstorirea arhierelui Emilian la Suceava, ca locotenent de mitropolit al Bucovinei, a pornit sub semnul incertitudinii, dată fiind situația politică ce începea să se instaureze în România. Chiar existența Mitropoliei Bucovinei era amenințată de noile autorități, care începeau să-și exercite tot mai mult, și mai represiv, influența în viața Bisericii.

După anul 1945 noua putere politică a început să impună Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române desființarea unor eparhii istorice, printre acestea aflându-se și Mitropolia Bucovinei cu sediul la Suceava. Cu toate încercările arhierelui Emilian Antal, ale clerului și credincioșilor din această parte a țării, de a salva Mitropolia Bucovinei de la desființare, în anul 1948, în urma deciziei politice de la București, Mitropolia Bucovinei își încetează existența. Pe 17 septembrie 1948 prezidiul Marii Adunări Naționale emite decretul numărul 244 pentru desființarea Mitropoliei Ortodoxe a Bucovinei și contopirea acesteia cu cea a Maramureșului. A doua zi, la 18 septembrie, un nou decret face pomenire de nou-creata eparhie, care îl avea ca titular pe arhierul Sebastian Rusan (finul prim-ministrului comunist dr. Petru Groza),

Primirea patriarhului Alexei al Moscovei la catedrala mitropolitană din Suceava

care, cu toate că la început era în grațiile puterii politice, totuși, s-a dovedit, până la urmă, o persoană greu de manevrat, chiar imposibil de manevrat politic, astfel încât va fi înlăturat de la conducerea noii eparhii, înaintându-se chiar ipoteza morții prin otrăvire!

În timpul păstoririi arhiereului Emilian Antal la Suceava, a avut loc un eveniment de o importanță istorică deosebită. Pe data de 10 iunie 1947, o delegație a Bisericii Ortodoxe Ruse, în frunte cu Patriarhul Alexei al Moscovei, a ajuns la Suceava, fiind întâmpinată de locotenentul de mitropolit Emilian, după care a vizitat mănăstirile Voroneț și Sucevița. Ierarhul rus a fost impresionat de tot ceea ce a văzut în Bucovina, dar și de caldă primire care i s-a făcut de către cler și popor în frunte cu chiriarhul locului. Să aibă această vizită vreoa influență asupra desființării unor scaune istorice ale Patriarhiei Române?

Prin numirea lui Sebastian Rusan la conducerea noii eparhii, Arhiereul Emilian Antal se vede din nou pribeag și se mută la București, unde mai participă o vreme la lucrările Sfântului Sinod, în calitate de raportor al Comisiei pentru învățământ din cadrul forului legiuitor al Bisericii Ortodoxe Române.

Șederea în capitală a arhiereului vicar Emilian, fost locotenent de episcop la Argeș, fost locotenent de mitropolit la Suceava, etc., nu era văzută cu ochi buni de noua putere de stat. Desființându-se posturile de arhierie vicari la eparhii, și aceștia nefiind la vârsta pensionării, s-a hotărât încadrarea acestora la mănăstiri, la catedrale, dar și la diverse catedre ale seminariilor monahale.

Episcopul Emilian a fost numit profesor la Seminarul Teologic de la Mănăstirea Neamț. Vlădica nu va fi de acord cu această numire, ci va trimite referate atât la Patriarhie, cât și la Ministerul Cultelor, prin care cerea să fie schimbată această hotărâre, și, în acord cu pregătirea, experiența și activitatea prestată, să fie trimis ca stareț la mănăstirea Cernica, pe care a avut-o în grijă vreme de nouă luni, înaintea numirii ca Locotenent de Mitropolit la Suceava. Între timp ocupă totuși postul de profesor la Seminarul de la Neamț, unde în scurt timp va fi numit director (1949).

Autoritățile comuniste, prin Direcția Regională a Securității Poporului, continuă să-l urmărească (pe Episcopul Emilian) și la Seminarul de la Mănăstirea Neamț, întocmind rapoarte denigratoare la adresa ierarhului, rapoarte prin care îl învinuiau de „atac și instigație împotriva noului regim de democrație populară”. Scopul urmărit de autorități era de fapt înlăturarea lui din postul de director al Seminarului, deoarece nu dădea dovadă de adaptare la noile direcții „sugerate” (cu forța) de noua putere de stat. Patriarhia Română nu trebuia să acopere, să susțină și să mențină în funcții de conducere asemenea „elemente” neadaptate „ritmului nou”!

Arhiereul Emilian va primi și rezoluția patriarhului Justinian pe adresa trimisă Patriarhiei, respingându-se cererea acestuia de a fi încadrat la mănăstirea Cernica, pe motiv că în cuprinsul eparhiei există conducători de mănăstire licențiați sau doctori în teologie, crescuți în mănăstirile respective ... dar

pentru a nu rămâne în afara „cinului său”, patriarhul Justinian îl repartizează la conducerea mănăstirii Toplița, ctitorie a patriarhului Miron Cristea, care are nevoie de un conducător devotat, iar vlădica Emilian ar fi persoana cea mai potrivită. La toate acestea se adaugă și hotărârea Consiliului de Miniștri, care se comunică Patriarhiei prin Ministerul Cultelor, hotărâre prin care erau desființate toate posturile de arhierie vicari, iar în ședința Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din 27 februarie 1950 a fost luată în discuție adresa Ministerului Cultelor cu numărul 3520/1950, prin care se comunica Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 187 din 17 februarie 1950, referitor la modul de pensionare a unor chiriarhi și arhierie ai Bisericii Ortodoxe Române.

Printre arhierii vizați pentru pensionare se aflau Mitropolitul Efreim Enăchescu; Episcopul Partenie Ciopron (fost Episcop al Armatei); Preasfințitul Arhiepiscop Eugeniu Laiu; Preasfințitul Arhiepiscop Ata-

nasie Dincă; Preasfințitul Arhiepiscop Emilian Antal; Preasfințitul Arhiepiscop Pavel Șerpe (care putea rămâne pe mai departe profesor la Seminarul monahal de la Mănăstirea Neamț).

Episcopul Nicolae Popovici al Oradiei, ierarhul însărcinat cu întocmirea propunerilor (scrise) în ceea ce privește situația și locul în care ierarhii pensionați vor fi trimiși (așezați), va suferi și el, nu după mult timp, același tratament, făcând parte din numărul ierarhilor epurați de puterea comunistă, ca fiind „potrivnic regimului de democrație populară”!

DOMICILII FORȚATE. SFÂRȘITUL IERARHULUI

Pentru Episcopul Emilian Antal s-a stabilit să meargă stareț la mănăstirea Cozia, unde va sta până la 19 august 1952, când va fi transferat la mănăstirea Toplița, după cum stabilise Patriarhul Justinian.

Mănăstirea Toplița cu biserica veche (edusă din satul Stănceni de Miron Crislea la anul 1910)

Stabilirea la Toplița, ctitoria unchiului său, a însemnat pentru Preasfințitul Emilian un fapt pozitiv, o revenire printre ai săi, revenirea în locurile copilăriei, locurile începutului vieții duhovnicești, locuri în care se simțea tot mai împăcat cu sine și cu lumea! Dar nici aici nu a avut parte de liniște, Securitatea Statului, prin diferite acțiuni, căutând prilej potrivit să-l incrimineze, încercările lor culminând chiar cu intenția arestării ierarhului. Dar Bunul și Prea Milostivul Dumnezeu l-a păzit pe cel care întreaga viață L-a slujit, încât viața ierarhului nu a cunoscut drama întemnițării.

Chiar dacă era permanent urmărit și monitorizat de Securitate, Episcopul Emilian Antal se bucura de aprecierea și sprijinul ierarhilor ardeleni, care îl delegau spre slujire arhierescă oriunde era nevoie.

A participat, printre altele, la solemnitățile liturgice prilejuite de canonizarea sfinților ardeleni: Ilie Iorest, Sava Brancovici, Visarion Sarai, Sofronie de la Cioara și Oprea Miclăuș.

În ultima cerere către Patriarhul Justinian promitea să rămână „tot cel ce am fost, un cinstitor și apărător al Bisericii, dezlegat doar de obligațiile oficiale”.

Hărțuit de Securitate, bolnav, atât trupește, cât și sufletește, datorită nenumăratelor lovituri primite de la neprieteni, arhierul Emilian Antal Târgovișteanul își dă sufletul în mâinile Celui pe Care L-a iubit și L-a slujit întreaga viață. Avea 77 de ani. Era 15 iunie 1971, ziua trecerii la Domnul a Luceafărului poeziei românești, Mihail Eminescu.

A fost înmormântat în mănăstirea Toplița, ducând cu Prea Sfinția Sa în mormânt toata umilințele și jignirile la care a fost supus.

Așa a știut să treacă la Domnul un ierah vrednic și bun, blând și lesne iertător!

Veșnica lui pomenire!

Protoiereu dr. Constantin Totolici

PR. PROF. DR. ACAD.
DUMITRU
STĂNILOAE
(1903 – 1993)

Dumnezeu, spune Scriptura, a rânduit pentru fiecare neam un înger al lui – păzitor, un fel de guvernator al împărăției, așezat prin cetățile de reședință de pe pământ.

Se pare că a rânduit, de asemeni, și câte un responsabil pentru fiecare veac, cel mai adesea dintre oameni. Pentru veacul nostru, cel puțin în această țară, a fost desemnat Părintele Stăniloae, întrucât s-a aflat cel mai potrivit pentru această slujbă. Cu statura sa impunătoare, cu o sănătate de neclintit, cu o putere de muncă inepuizabilă, tenace până la îndârjire, consecvent până la jertfire, și-a purtat veacul pe umeri

ca un Atlas, de data aceasta real și nu mitologic. Fără să fie trist, puțini l-au surprins râzând; aprig la fire ca orice ardelean, și-a convertit

furtuna dinlăuntru într-o lucrare de proporții uriașe, încărcată de blândețe, înțelepciune, echilibru, profunzime, vastitate, densitate și multe alte însușiri preaminate. I-a fost dat Ortodoxiei românești ca, în acest secol cumplit, discursul teologic absolut să fie prezentat în graiul nostru.

De peste cincizeci de ani congresele naționale, internaționale și mondiale sunt dominate de Părintele Dimitrie Stăniloae, încât teologia românească este identifi-

cată spontan cu numele lui, pe care-l rostesc cu venerație teologii și cărturarii de pretutindeni.

S-a impus, cu răbdare și tenacitate, și credincioșilor și necredincioșilor, și celor învățați și celor rău învățați. Va constitui un punct nevralgic de exegeză faptul că tocmai veacul cel mai inuman și abominabil a dat în teologia românească rodul cel mai ales și impunător. Desigur, unul din răspunsuri ar fi acela că doar în furtună cresc brazii cei mai falnici.

SCURTĂ BIOGRAFIE

1903. S-a născut la 16 noiembrie 1903 în Vlădeni, județul Brașov; Dumitru, ultimul din cei cinci copii ai lui Irimie și Reveca; mama era nepoată de preot.

1917. La 10 februarie, pleacă la Brașov să urmeze cursurile Liceului confesional umanist „Andrei Șaguna”.

1918. I se oferă o bursă pentru clasa a IV-a de către Fundația „Emanuil Gojdu”.

1922. Primește o bursă în cadrul Universității din Cernăuți.

1923–1924. După un an părăsește Universitatea pentru a se înscrie și urma cursurile Facultății de Litere din cadrul Universității din București.

1924. În Postul Mare se întâlnește cu mitropolitul Nicolae Bălan, care-i oferă o bursă la Centrul Mitropolitan din Sibiu.

1927. Termină anul IV la Cernăuți și susține licența în Teologie sub conducerea prof. Vasile Loichiță, cu lucrarea *Botezul copiilor*; primește o bursă pentru studii de specializare la Atena.

1928. Toamna, susține la Cernăuți teza de doctorat cu titlul *Viața și opera patriarhului Dosoftei al Ierusalimului și legăturile lui cu Țările Românești*, sub îndrumarea prof. V. Loichiță. Centrul Mitropolitan din Sibiu îi oferă o bursă pentru Bizantinologie și Dogmatică. Pleacă la Munchen, pentru semestrul de iarnă, urmând seminarul de *Istorie și filologie bizantină* al profesorului August Heisenberg, tatăl celebrului fizician.

1929. În ianuarie pleacă la Berlin, pentru semestrul de vară, având profesori pe Hans Lietzmann și Reinhold Seeberg, apoi la Paris și la Belgrad, pentru studii de *Bizantinologie și Dogmatică* și documentare asupra operei originale a Sfântului Grigorie Palama; la întoarcerea în țară este încadrat profesor suplinitor la catedra de *Teologie fundamentală* a Academiei Teologice „Andreiene”; aici, în decursul celor 17 ani de activitate didactică, a predat *Teologie Dogmatică* (1929 - 1946), *Apologetică* (1929-1932 și 1936-1937), *Pastorală* (1932-1936) și *Limba Greacă* (1929-1934). La Cernăuți i se publică teza de doctorat.

1930. Pleacă la Constantinopol pentru a cerceta și copia opera teologică a Sfântului Grigorie Palama; la 5 octombrie se căsătorește cu Maria (născută Mihu).

1931. În luna mai i se nasc primii doi copii gemeni, Dumitru (care moare în Octombrie 1931) și Maria; la 16 octombrie, este hirotonit diacon. Apare la Sibiu *Catolicismul de după războiu*.

1932. La 25 Octombrie este hirotonit preot.

1933. La 8 octombrie se naște Lidia, avându-l ca naș de botez pe istoricul tran-silvănean Ioan Lupaș.

1934. La 1 ianuarie este numit redactor responsabil al ziarului *Telegraful Român*, funcție îndeplinită, vreme de 12 ani, până în 13 mai 1945. Îl cunoaște și leagă o strânsă prietenie cu Nichifor Crainic.

1936. În iunie este numit rector al Academiei Teologice din Sibiu, funcție îndeplinită până în 1946.

1938. Apare la Sibiu lucrarea fundamentală *Viața și învățătura Sfântului Grigorie Palama*.

1939. Publică la Sibiu *Ortodoxie și românism*.

1942. Apare la Sibiu *Poziția domnului Lucian Blaga față de creștinism și Ortodoxie*, conținând și articole publicate inițial în *Telegraful Român*.

1943. Apare la Sibiu *Iisus Hristos sau Restaurarea omului*.

1945. La sfârșitul lunii aprilie, moare fiica Maria (Mioara).

1946. Sub presiunea autorităților comuniste, reprezentate de Petru Groza, mitropolitul Nicolae Bălan este silit, împotriva propriei voințe, să-i ceară demisia din funcția de rector al Academiei; rămâne profesor în continuare până în 1947. Apare la Sibiu, primul volum din traducerea *FILICALIEI sfințelor nevoițe ale desăvârșirii, sau culegere din scrierile Sfinților Părinți care arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși*. Este transferat prin „chemare” la Facultatea de Teologie a Universității din București, urmându-l la catedra de *Teologie ascetică și mistică* pe Nichifor Crainic.

1947. Locuiește cu soția și fiica Lidia în casa parohială a bisericii „Sfântul Gheorghe Vechi”. Apare la Sibiu volumul 2 al *Filocaliei*.

1948. Apare la Sibiu volumele 3 și 4 ale *Filocaliei*.

1949. Catedra de *Teologie ascetică și mistică* fiind desființată, rămâne profesor de *Teologie dogmatică și simbolică* pentru doctoranzi.

1958. Începe un nou și mare val de arestări în România, ca o condiție a retragerii trupelor sovietice. Sunt arestați membri ai grupului *Rugul aprins*. Este urmărit de Securitate. La 4 Octombrie este arestat, se face percheziție la domiciliul din București. În 5 Octombrie, ora 4.00 dimineața, este dus la închisoarea din strada Uranus, pentru o lună, apoi în strada Plevnei, pentru încă o lună. În 4 noiembrie, începe procesul înscenat, caracteristic regimului comunist. Apare la București *Teologia dogmatică și*

simbolică: manual pentru Institutele Teologice, în colaborare cu Nicolae Chițescu, Isidor Todoran, Ioan Petreuță – Părintele Stăniloae nu a fost consemnat ca autor, întrucât, înainte de publicarea lucrării, a fost arestat.

1959. Este dus la Aiud, având printre alți colegi de celulă pe preotul Lazarov, paroh în Dobrogea sau pe avocatul și publicistul Petre Pandrea, care-l evocă în scrierile sale. Vreme de câteva luni este ținut în regim de izolare totală. Lidia, fiica părintelui, căsătorită între timp, naște pe unicul nepot Dumitru Horia; fiind asistentă la catedra de Fizică a Universității din București – prof. Hulubei – este obligată să părăsească Universitatea.

1961. Toamna, este adus la București pentru noi cercetări penale.

1962. În martie, este readus la penitenciarul din Aiud.

1963. În ianuarie este eliberat din închisoare și lucrează ca funcționar la Biblioteca Sfântului Sinod. În octombrie este reintegrat la catedră.

1965. Este solicitat să scrie articole și studii, de către cei care-l cenzuraseră înainte (Departamentul Cultelor se pregătea să prezinte Occidentului imaginea unei libertăți religioase).

1968. Este invitat la Freiburg și Heidelberg, de către profesorii Paul Miron și respectiv Heyer, pentru conferințe; primește acordul Departamentului Cultelor, ce urma politica schimbării imaginii României.

1969. Conferențiază la Oxford unde leagă prietenie cu profesorul de Teologie și scriitorul anglican Donald Allchin.

1971. Merge la Vatican ca membru al delegației Bisericii Ortodoxe Române.

1973. Apare la București *Uniatismul în Transilvania, încercare de dezmembrare a poporului român*. Devine pensionar cu titlu de profesor onorar, rămânând profesor consultant pentru cursul de doctorat.

1976. Apare la București *Filocalia*, volumul 5, iar la Atena volumul *Για Ένα Ορθόδοξο Οικουμενισμό, Ευχαριστία, Πίστη, Εκκλησία* (*Despre un ecumenism ortodox. Euharistie, credință, Biserică*), cu o prefață semnată de Panayotis Nellas. Este declarat *Doctor Honoris Causa* al Facultății de Teologie Ortodoxă a Universității din Tesalonic.

1977. Apar la București volumele 6 și 7 ale *Filocaliei*.

1978. Apare la București *Teologia dogmatică ortodoxă pentru Institutele teologice*, volumele 1-3.

1979. Apare la București *Filocalia*, volumul 8.

1980. Apare la București *Filocalia*, volumul 9; la Geneva, *Dieu est Amour*, traducere de D. Nesser; la New York, *Theology and the Church*, traducere de R. Berringer, cu o prefață de John Meyendorff; la Atena, *Προσευχή, Ελευθεία, Αγιότητα* (*Rugăciune,*

libertate, sfințenie). I se acordă premiul „Dr. Leopold Lucas” al Universității din Tübingen.

1981. Este numit *Doctor Honoris Causa* al Institutului ortodox „Saint Serge” din Paris. Este premiat la Londra cu distincția onorifică „Crucea Sfântului Augustin din Canterbury”, pentru merite teologice și creștinești. Apare la Paris *Prière de Jésus et expérience de Saint Esprit*, cu o prefață scrisă de Olivier Clément; la București *Teologia morală ortodoxă*, vol. 3: *Spiritualitatea ortodoxă (Ascetica și mistica Bisericii Ortodoxe)* și *Filocalia*, volumul 10.

1982. I se acordă titlul *Doctor Honoris Causa* al Facultății de Teologie a Universității din Belgrad; în noiembrie conferențiază la New York, Boston, Detroit, Chicago, Washington. Apare la București traducerea din Sfântul Grigorie de Nyssa, *Scrieri*, vol. 1.

1985. Apare la Benzinger Verlag, Gütersloher Verlagshaus, *Orthodoxe Dogmatik*, vol. I, în traducerea profesorului H. Pitters, cu o introducere scrisă de Jürgen Moltmann; la Paris apare *Le génie de l'Orthodoxie*, traducere de Dan Ilie Ciobotea (azi Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române), cu o prefață scrisă de Olivier Clément.

1986. Apare la Craiova *Spiritualitate și comuniune în Liturgia ortodoxă*.

1987. Apare la Craiova *Chipul nemuritor al lui Dumnezeu* și la București traducerea *Scrieri*, partea I, de Sfântul Atanasie cel Mare.

1988. Apare la București traducerea *Scrieri*, partea a II-a, de Sfântul Atanasie cel Mare.

1990. Devine membru corespondent al Academiei Române. Apare în aceeași editură ca și primul volum *Orthodoxe Dogmatik*, vol. 2, traducere de H. Pitters, cu o prefață scrisă de Jürgen Moltmann; la Roman apare *Filocalia*, volumul 11, iar la Craiova volumul *Studii de Teologie dogmatică ortodoxă* care cuprinde Hristologia Sfântului Maxim Mărturisitorul, Omul și Dumnezeu și traducerea *Imnele iubirii dumnezeiești* ale Sfântului Simeon Noul Teolog.

1991. Devine membru titular al Academiei Române. Este numit *Doctor Honoris Causa* al Facultății de Teologie a Universității din Atena. Apare la Sibiu *Chipul evanghelic al lui Iisus Hristos*; la București apare traducerea *Scrieri*, vol. 1, de Sfântul Chiril al Alexandriei și *Filocalia*, volumul 12.

1992. Este numit *Doctor Honoris Causa* al Facultății de Teologie Ortodoxă a Universității din București. Apare la Craiova volumul *Reflecții despre spiritualitatea poporului român*.

1993. Apar la București lucrările *Iisus Hristos, lumina lumii și îndumnezeitorul omului și Sfânta Treime sau La început a fost iubirea*. La 4 octombrie din același an, Părintele Dumitru Stăniloae a trecut la cele veșnice.

POARTA

Prima dată se întâmplase când avea șase ani. Pe când sărea de pe un picior pe altul, de-a lungul străzii, în mijlocul unui zid alb văzu o porțiță verde. Poarta avea un aer misterios și părea că-l invită... Părea că zice: „Deschide, intră!”. Împinse poarta și intră. Se trezi dintr-odată într-o frumusețe de grădină, cum nu văzuse și nici nu-și putuse imagina vreodată să existe. Totul era cufundat într-un parfum suav, ce-ți dădea o senzație de ușurare, de fericire, de mulțumire. Și în culorile din jur era ceva ireal care le făcea să pară extraordinar de vii, perfecte, luminoase. Simțea că respiră fericire adevărată: niciodată nu s-a simțit așa de bine! Când veni seara, ieși din grădină, dar după câțiva pași când întoarse capul înapoi, în zidul mohorât și crăpat, nu mai era nici o poartă. Ajuns acasă, povesti ceea ce i se întâmplase, dar nimeni nu l-a crezut. Astfel, în fiecare seară, după rugăciunile obișnuite, mai adăuga una personală: „Te rog, Doamne, du-mă din nou la grădina mea!”.

Și făcuse plimbări multe tot căutând, dar nu reuși să mai găsească porțița cea verde.

Zece ani mai târziu era deja un student model, harnic și dedicat. Într-o dimineață, în timp ce se grăbea către școală, dintr-o dată se găsi în fața porții sale... Pe care o căutase atâta... Dar nici măcar pentru o secundă nu gândi să intre. Era preocupat doar să ajungă în timp la școală. Se întoarse însă ziua următoare, dar nu găsi nici măcar zidul cel alb.

Nu mai revăzu poarta cea verde până la douăzeci și doi de ani. Exact în ziua în care trebuia să susțină examenul cel mai important de la Universitate. Se găsea într-o cumpănă mare: să intre în grădină sau să se grăbească să-și dea examenul. Ezită un pic, își scutură umerii și porni spre Universitate. Își luă diploma și începu o carieră strălucită în avocatură. Poarta sa, de-acum, era cariera sa.

Revăzu încă de trei ori porțița verde și zidul cel alb.

Prima dată fugea să o întâlnească pe fata care avea să-i devină soție. A doua oară, după alți câțiva ani, poarta îi apăru palidă sub lumina farurilor mașinilor de pe stradă. Simți ca o puternică durere în piept... Dar exact în acea seară avea o întâlnire foarte importantă cu un cunoscut personaj politic.

A treia oară (era de-acum un faimos deputat) văzu poarta cu coada ochiului. Se plimba cu ministrul unei țări

străine. Aproape o atingea... Era la mai puțin de o jumătate de metru distanță, dar chiar nu putea pleca chiar în momentul acela. Aveau să-l creadă nebun și apoi să vezi ce ar fi scris ziarele!

Trecură alți ani. Dorul după grădina cea încântătoare devenea din ce în ce mai puternic. Plângea după oportunitățile pe care le-a pierdut pentru că nu a avut curajul de a se opri și a intra prin poarta cea verde.

„Următoarea dată voi intra sigur... Următoarea dată, orice-ar fi, mă voi opri...”, așa își repeta mereu. Lua la picior tot orașul, după care relua plimbarea din nou și din nou. De fiecare dată când vedea un zid alb, inima sa își accelera bătăile. De-acum trăia doar pentru a regăsi acea porțiță verde.

Dar n-o mai regăsi niciodată.

„Străduiți-vă să intrați pe poarta cea strâmtă, pentru că mulți, eu vă zic, vor căuta să intre, dar nu vor reuși” (Evanghelia lui Luca 13,24).

Dragi copii, nimic nu se compară cu fericirea din casa în care ne așteaptă Domnul. Nimic din lumea asta nu trebuie să ne facă să uităm că țelul nostru, al creștinilor, este mântuirea, reîntoarcerea la sânul Tatălui Ceresc. Fiți cu sufletul spre cer și Domnul vă va arăta calea voastră!

SĂ NE JUCĂM ÎMPREUNĂ!

JOCUL LITERELOR: E nevoie de cel puțin două echipe egale ca număr de copii, fiecare echipă având o masă la linia de start și o lingură. În fața tuturor, la o anumită distanță se află o altă masă plină cu piese de SCRABBLE, întoarse cu fața în jos. Se stabilește o temă a jocului (de exemplu biserică, sau copil, sau munte, sau plante etc).

Pe rând, după ce s-a dat STARTUL, fiecare din membrii unei echipe, iau o lingură (după ce spun un cuvânt cheie – legat de tema jocului și care nu a mai fost spus până atunci) și aleargă la masa pe care sunt așezate pietricelele cu litere pe ele.

Trebuie să încarce lingura cu cât mai multe piese și să le ducă înapoi la echipă, fără să le cadă pe jos (altfel se repun pe masa de unde au fost luate), lingura pasându-se la următorul coechipier.

După ce toți colegii au terminat de adus litere (sau s-au terminat literele de pe masă), echipele vor încerca să folosească cât mai multe din pietricele, formând unul sau mai multe cuvinte (pot fi și cu litere în comun, ca într-un rebus).

Fiecare literă nefolosită înseamnă un punct în minus pentru echipă, iar fiecare cuvânt creat aduce 10 puncte.

HARAMUL PAROHIEI „SFÂNTA CRUCE” – TORINO II

Sărbătorirea Înălțării Sfintei Cruci, hramul Parohiei „Sfânta Cruce” – Torino II, este an de an moment de reflecție asupra celor pătimate de Mântuitorul Iisus Hristos, conștienți că „fiind îndreptați prin sângele Lui, ne vom izbăvi prin El de mânie, căci dacă, pe când eram vrăjmași, ne-am împăcat cu Dumnezeu, prin moartea Fiului Său, cu atât mai mult, împăcați fiind, ne vom mântui prin viața Lui” (Epistola către Romani V, 9-10).

Sărbătoarea hramului a început miercuri seara cu Vecernia Mare cu Litie și Priveghere, atmosfera de rugăciune fiind întreținută de membrii grupului Dynamis prin cântări psaltice specifice acestui praznic. Scoaterea Sfintei Cruci la sfârșitul Utreniei a fost și anul acesta un moment solemn ce a amintit celor prezenți că prin Cruce Mântuitorul Hristos ne-a arătat toată iubirea Sa și că se cuvine ca și noi să răspundem acestei iubiri.

Joi dimineață, în ziua praznicului, Acatistul Sfintei Cruci și Sfânta Liturghie au fost săvârșite de părintele protopop Lucian Roșu înconjurat de un sobor de preoți și un diacon de la parohiile Protopopiatului Piemonte I – Valle d’Aosta, Centru-Nord. Bucuria comuniunii a culminat cu împărtășirea cu Trupul și Sângele Mântuitorului Iisus Hristos, izvorul oricărei bucurii.

În cuvântul de învățătură din ziua praznicului, părintele Paul Porcescu a vorbit despre cum să „învățăm mângâierea Crucii, mângâierea dragostei care suferă”, ținând cont de faptul că „mângâierea noastră constă în a urma pilda Celui ce a răbdat totul până la moarte și a înviat a treia zi”. Asta înseamnă că „nu ne mântuim doar prin faptul că Hristos S-a răstignit, ci numai dacă trăim în Biserică și ne împărtășim cu Hristos”, a mai spus părintele.

Troparul praznicului „Mântuiește, Doamne, poporul Tău și binecuvintează moștenirea Ta. Biruință binecredincioșilor creștini asupra celor potrivnici dăruiește și cu Crucea Ta păzește pe poporul Tău”, cântat la sfârșitul slujbei de toți credincioșii, a răsunat ca un strigăt al sufletului ce își pune nădejdea în Domnul și toate grijile la picioarele Crucii Lui.

SLUJBĂ ARHIEREASCĂ LA PARMA

Bucurie mare pentru credincioșii parohiei „Sf. Zaharia și Elisabeta” din Parma, care au avut în mijlocul lor pe Preasfințitul Siluan duminică, 17 septembrie, și care au primit în dar de la Preasfinția Sa părțile din Sfintele Moaște a Sfântului Prooroc Zaharia și ale Dreptei Elisabeta.

A fost hirotesit citeț pentru parohia din Parma robul lui Dumnezeu Pavel Gheorghe.

Au salutat comunitatea noastră și episcopul de Parma, Monsenior Enrico Solmi, și primarul Federico Pizzarotti.

„Mântuiește, Doamne, poporul Tău și binecuvintează moștenirea Ta. Biruință binecredincioșilor creștini asupra celor potrivnici dăruiește și cu Crucea Ta păzește pe poporul Tău.”

HARAMUL PAROHIEI „ÎNĂLȚAREA SFINTEI CRUCI” DIN ROMA

Zile de bucurie în Parohia „Înălțarea Sfintei Cruci” din Roma, care și-a sărbătorit hramul. Sărbătoarea a început cu Vecernia Praznicului, de miercuri seara, la care s-a slujit în sobor de 10 preoți și un diacon, cuvântul de învățătură fiind rostit de către părintele Liviu Baci de la Parohia Cerveteri. Sărbătoarea a continuat în ziua Praznicului Înălțării Sfintei Cruci cu Utrenia și Dumnezeiasca Liturghie, la care părintele Bogdan Petre de la Parohia Monterotondo ne-a ținut un frumos cuvânt de învățătură, și s-a încheiat în ziua de duminică, 17 septembrie, când au putut fi prezenți toți creștinii din parohia noastră ca să prăznuiască împreună.

INSTALAREA NOULUI PREOT PAROH LA PAROHIA DIN CASALE MONFERRATO

Din mila Domnului și cu binecuvântarea Preasfințitului Părinte Episcop Siluan, al Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei, duminică, 17 septembrie, a avut loc în Parohia Ortodoxă Română “Sfântul Ioan Valahul” din Casale Monferrato instalarea noului preot paroh, părintele Marius C. Șutic.

Sfânta Liturghie a fost oficiată, începând cu orele 10.00, avându-l ca protos pe părintele protopop Lucian Roșu. Alături de părintele protopop au slujit părintele Mogoșescu Mihai și noul părinte Marius C. Șutic. La finalul Sfintei Liturghii, în atmosfera încărcată de rugăciune și de emoțiile firești ale părinților și credincioșilor, noul paroh în Casale Monferrato a fost prezentat enoriașilor.

După cuvântul de învățătură, părintele protopop a mulțumit părintelui Mihai Mogoșescu pentru activitatea desfășurată până în prezent, dând binecuvântare și urări de bine pentru slujirea nouă pe care dânsul o va desfășura în România. De menționat că fostul părinte paroh, părintele Mihai Mogoșescu, a fost chemat să își desfășoare noua activitate misionară într-o nouă eparhie, în țară natală.

După ce a fost prezentat și instalat noul paroh, părintele protopop i-a îndemnat pe credincioși să îl primească și să îl susțină în activitatea de împreună slujire, spre mântuire și spre slava lui Dumnezeu.

Rugăm pe Bunul Dumnezeu să binecuvânteze activitatea noului părinte paroh în parohia ce i-a fost încredințată.

Rețete

și sfaturi practice

... Pe ogoare-i mare zarvă, veselii culegători trec prin proaspăta otavă la cules de păpușoi...

Vă mai amintiți? Zile de toamnă cu mirosul lor de ploaie și frig, când se alerga pe ogoare după toate bunătățile cu care ne binecuvânta Dumnezeu... Și ce bine era când te aștepta o mâncărică caldă al cărei miros se simțea în toată casa...

Spre amintirea zilelor de toamnă de acasă, vă propun câteva rețete de suflet...

BORȘ ȚIGĂNESC

o rețetă revigorantă, care poate fi transformată și într-un borș de post.

Ingrediente: 300g carne de porc, 3 cartofi, 2 cepe, 1 sfeclă, 100g varză, 3 roșii, 2 morcovi, 4 linguri untură, sare, piper, leuștean.

Mod de preparare: Carnea de porc se taie cubulețe și se pune la prăjit în două linguri de untură. Separat, cartofii, morcovii, sfecla și ceapa se curăță și se taie mărunț. Varza se taie fideluță, iar roșiile în felii mari. Toate legumele, în afară de roșii, se pun într-un ceaun cu două linguri de untură și se lasă să se înăbușească, după care se adaugă apa și se lasă să fiarbă. În vasul în care s-a prăjit carnea, se pun și roșiile, apoi toate se amestecă, se adaugă apă clocotită, se potrivește cu sare și piper și se lasă la fiert aproximativ o jumătate de oră. La sfârșit se adaugă leușteanul tocat.

VARZĂ A LA CLUJ

o mâncare inconfundabilă!

Ingrediente: 2 cepe, 500g carne tocată (porc), 150g orez, 300 ml suc de roșii, ulei, sare, mărar, piper, cimbru, boia dulce, apă, slănină afumată.

Mod de preparare: Ceapa se curăță, se taie mărunt și se pune la călit cu puțin ulei, după care se adaugă vreo 2 linguri de apă și se mai lasă 1-2 minute. Când s-a înmuiat se adaugă și carnea tocată și se condimentează după gust cu sare, piper, boia, cimbru și se amestecă bine. După ce carnea a început să-și schimbe culoarea, se dă jos de pe foc. Separat, se toacă varza și se pune la călit în puțin ulei, amestecând întruna să nu se prindă. Cât timp se căleşte, orezul se spală și se pune la fiert timp de 10 minute. La sfârșit se ia o tavă în care se pun trei linguri de ulei și trei linguri de sos de roșii, pentru a acoperi bine fundul vasului. Se pune apoi un strat de varza (jumătate din varza călită) și se întinde uniform. Peste varză se pune orezul, carnea tocată, sos de roșii și restul de varză. Se

uniformizează bine și deasupra se întinde încă un strat de sos de roșii împreună cu câteva fâșii de slănină afumată. Se bagă la cuptor pentru aproximativ 30 de minute. Se presară puțin mărar deasupra pentru decor și se servește caldă cu smântână și măămăliguță.

MÂNCĂRICĂ DE FICĂȚEI CU CEAPĂ ȘI ARDEI

pentru o masă plină de savoare...

Ingrediente: 5 cepe, 500g ficăței, 2 ardei, 5 linguri bulion, ulei, sare, pătrunjel, apă.

Mod de preparare: Ceapa se taie mărunt și se pune la călit în puțin ulei încins. Când a început să capete o culoare aurie se adaugă ardeiul tăiat cubulețe (sau julien) și se lasă la foc potrivit până se înmoaie. Separat într-o altă tigaie se pun ficățelei (curățați) la prăjit în puțin ulei încins și se lasă să se rumenească pe ambele părți. Când ceapa și ardeiul s-au călit, se adaugă ficățelei și se pun 200 ml apă. Se lasă să fiarbă circa 20 de minute, după care se pune bulionul și se mai lasă la fiert încă 5 minute. La sfârșit se potrivește de sare și se

presară puțin pătrunjel. Iar lângă merge și o mămăliguță... de ce nu?

BUDINCĂ CU PRUNE USCATE

o budincă gustoasă, originară din Bretania

Ingrediente: 500 ml lapte, 3 ouă, 2 gălbenușuri, 120g zahar pudră, 1 plic de zahar vanilat (sau 1 linguriță esență de vanilie sau 1/2 păstaie de vanilie), 80g făină, 40g amidon, 50g unt, 150g prune uscate (merg și stafidele), 1 priză de sare, 50 ml + 1 lingură Armagnac (sau rom/cognac sau ceai negru).

Mod de preparare: Prunele se pun la înmuiat în 50 ml Armagnac încălzit (sau ceai) până absorb lichidul și se răcesc. Între timp se unge cu jumătate din unt o tavă (25 x 15 cm) cu marginile mai înalte (budinca se va umfla la copt). Ouăle cu zaharul se freacă cu mixerul până devin galben deschis (cca 2 minute); se adaugă făina amestecată cu amidonul, sarea și se omogenizează cu un tel, apoi se încorporează și restul de unt (topit), 1 lingură de Armagnac și laptele, obținându-se un aluat moale ca de clătite. Se așează prunele pe fun-

dul tăvii, într-un singur strat, iar compoziția se toarnă deasupra. Se introduce tava în cuptorul preîncălzit la 240°C și se coboară temperatura la 170°C. Se lasă să se coacă pentru 40-50 minute (până budinca e umflată și rumenă). Apoi se scoate din cuptor și se lasă la răcit complet (se va desumfla după cca 5 minute), la temperatura camerei. Se taie cuburi și se presară cu scorțișoară.

BUDINCĂ DE TĂIȚEI CU MAC

un desert pentru o zi ploioasă de toamnă...

Ingrediente: 250g tăiței lați, 50g unt, 4 ouă, 175g zahar, 2 linguri miere, 300g smântână acră (25%), coaja de la o lămâie, 1 linguriță esență de vanilie, 50g stafide, 50g mac măcinat.

Mod de preparare: Se fierb pastele, se scurg, se amestecă cu 25g unt topit și se lasă la răcit. Stafidele se înmoaie în apă caldă (în care puteți pune și rom, dacă doriți); gălbenușurile se separă de albușuri. În gălbenușuri se pun 150g zahăr și se freacă bine cca 5 minute, cu mixerul; se adaugă smântâna, vanilia, coaja de lămâie și

stafidele scurse și se amestecă ușor. Într-un al bol se bat albușurile spumă (care încă mai curge de pe tel) apoi se adaugă 25g zahar și se bat în continuare până avem o spumă tare. Aceasta se toarnă peste crema de gălbenușuri, în trei tranșe, amestecând ușor. Compoziția obținută se adaugă peste paste, tot în trei tranșe, amestecând cât mai ușor, să nu se lase spuma. Se pregătește o tavă (de cca 28x18 cm) cu hârtie de cuptor unsă cu ulei; se pun o treime din paste, peste care se presară jumă-

tate din macul măcinat și se picură peste toată suprafața o lingură de miere. Se repetă procedura, iar la final se acoperă totul cu restul de paste. Untul rămas se taie bucățele și se împrăstie pe deasupra bundincii, din loc în loc. Se coace totul la 160°C, timp de 40 minute.

Se lasă să se răcească, apoi se poate felia. E bună atât caldă, cât și rece. Pentru a nu se usca, se păstrează acoperită cu o folie de plastic.

POFTĂ BUNĂ!

ȘTIAȚI CĂ...?

■ Atunci când cumpărăm carne de la măcelărie... E bine să știm că dacă nu o pregătim în aceeași zi, se recomandă să o curățăm de piele și de oase și să o punem la frigider. În lipsa acestuia, bunicile și străbunicile noastre obișnuiau să înmoaie o pânză curată în oțet, să o stoarcă bine și apoi să învelescă bucățile de carne în ea, dând-o la rece (în pivniță). Carnea prea bătrână (și, din această pricină, tare și greu de fiert) se va unge cu o pană înmuiată în oțet și astfel va fi mult mai moale după fierbere.

■ Varza este una dintre cele mai vechi legume,

datând de prin 1600. Are puține grăsimi saturate, 0 colesterol, dar multe fibre, vitaminele C, K, A, B6, folat (acid folic), potasiu, mangan, tiamina, calciu, fier și magneziu. Se știe că băutul sucului din varză ajută la vindecarea stomacului și a

ulcerelor intestinale. Frunzele de varză, ușor înmuiate în apă caldută (sau ușor zdrobite), pot fi aplicate pe sâni atunci când dor ca urmare a alăptării. Acestea au efecte antiinflamatorii și eliberează substanțe care ameliorează senzația de durere. De asemenea, frunzele de varză mai pot fi aplicate pe articulații dureroase. Pentru persoanele care suferă de probleme cu tiroida, consumul de varză este contraindicat deoarece poate interfera cu nivelul de iod din organism și poate agrava boala.

■ Prunele – aceste fructe dulci, de culoare mov, conțin vitamine și minerale esențiale, precum și antioxidanți unici, care nu se întâlnesc în alte fructe și legume. Iată ce substanțe minune poți găsi în aceste fructe de sezon:

- vitamina C, extrem de eficientă în prevenirea și tratatea infecțiilor respiratorii;
- vitamina A, esențială pentru sănătatea vederii;
- vitamina K, unul dintre factorii esențiali de coagulare a sângelui;
- potasiu, un excelent înlocuitor al sării;
- fibre, esențiale pentru o digestie bună;
- fitonutrienți unici, cu rol antioxidant extrem de puternic;
- fenoli, substanțe naturale cu rol protector asupra neuronilor.

Culese de preteasa Daniela PORUMB